

KFUK
KFUM

STÅ OPP

EN BARNEMUSIKAL
OM OPPSTANDELSE

RESSURSHEFTE

*Av Torbjørg Torp Nilssen &
Hans Olav S. Baden*

En utgivelse av Norges KFUK-KFUM 2016

All tekst av Torbjørg Torp Nilssen og Hans Olav S. Baden,
foruten der annet er angitt

Design av Thor Johannes Wang

For informasjon om alle utgivelsene tilknyttet barnemusikalen Stå opp,
se www.kfuk-kfum.no/staopp og www.staopp.no.

© Torbjørg Torp Nilssen og Hans Olav S. Baden

Norges KFUK-KFUM
Boks 6813 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.kfuk-kfum.no

STÅ OPP

EN BARNEMUSIKAL OM OPPSTANDELSE

***Stå opp* er en musikal for barn i skolealder som handler om oppstandelse – og om å lage oppstand.**

***Stå opp* er påske – og mer enn det.** Musikalen bruker mange bilder og symboler i utforskningen av oppstandelse. Korset er sentralt, for hva betyr egentlig det som skjedde for 2000 år siden? Musikalen låner også bilder fra naturens årstider og livspusten i kroppen vår og i kirka vår. Til slutt handler *Stå opp* om vennskap og mot, om å lage oppstand og protestere mot alt som ødelegger, om å skape liv og røre og å stå opp for andre!

***Stå opp* er sang og musikk – og mer enn det.** Musikalen har varierte og fengende sanger som vil falle i smak hos ulike barnegrupper. Men det er mer enn sang: Det er dans og drama, forming og scenisk arbeid, film og foto, lek og alvor.

***Stå opp* er meningsfull prosess – og fleksibelt produkt.** Musikalen legger opp til gode møtepunkt hvor barn og voksne er sammen i utforsking av oppstandelse, mysteriet som ingen av oss helt og fullt kan forstå. *Stå opp* er et formmessig fleksibelt produkt som kan benyttes ulikt av forskjellige grupper i en oppsetning, i gudstjenesten og i trosopplæringen.

I alt er det barnas medvirkning og medbestemmelse som er grunnlaget for arbeidet underveis og i en oppsetning av *Stå opp*.

FORORD

Hva er oppstandelse, og hvordan kan vi forstå oppstandelsens mysterium? *Stå opp* handler om den første påskedagen og at vi til slutt skal se det: Livet vinner over døden. Men oppstandelse er mer enn påskedag. Av og til må vi stå opp for andre. Alle har vi én kropp og én pust. Også den verdensvide kirke er én kropp, har én pust. Vi er ett, vi hører sammen. Når noen trykkes ned, må andre stå opp!

Dette ressursheftet er laget for at barnegrupper i ulik størrelse og alder skal kunne arbeide med temaet oppstandelse på en god måte, for både voksne og barn. Her finnes ideer til gjennomføring, gruppeaktiviteter, oppskrifter og ideer til bruk i en oppsetning, i gudstjenesten og i trosopplæringen. Her er andakter til hver sang og artikler om påskens mangfoldighet og aktualitet. Her er en enkel liturgi som kan brukes som kveldsavslutning på de ukentlige samlingene, eller som morgensamling på leir.

Starten av prosjektet *Stå opp* er bestilt og finansiert av Korsvei-festivalen, hvor en pilot-oppsetning av musikalen ble fremført av 400 barn sommeren 2015.

Sammen med dette ressursheftet er det gitt ut et *notehefte* og en *CD* med alle sangene. *Stå opp* er både en musikal og et trosopplæringstiltak. På nettsiden staoopp.no finner du mer om trosopplæringstiltaket som tematisk tar utgangspunkt i selve påskeuken. Her finner du også mer informasjon om utgivelsene, bestillings skjema, samt forslag til bevegelser til noen av sangene.

En stor takk til alle bidragsyttere i dette heftet, og en ekstra stor takk til Norges KFUK-KFUM som gjør musikalen tilgjengelig gjennom disse utgivelsene.

Vårt håp er at dette ressursheftet kan skape frimodighet til å jobbe i prosess med barna. Ta med ideer og tanker fra heftet i møtene dere har med barnegruppa, og finn sammen ut hvordan deres versjon av *Stå opp* skal være.

Holmlia, oktober 2016
Torbjørn Torp Nilssen og Hans Olav S. Baden

INNHold

OM SANGENE	6
INTRODUKSJONSTEKSTER TIL SANGENE	8
PROSESS ELLER PRODUKT?	10
GRUPPEAKTIVITETER	12
IDEER OG OPPSKRIFTER	14
I GUDSTJENESTEN	25
I TROSOPPLÆRINGEN	28
ANDAKTER	30
ENKEL LITURGI MED SANGER FRA STÅ OPP	39
PÅSKENS MANGE BILDER	40
STÅ OPP FOR VERDEN!	42
SANGTEKSTER (KOPIORIGINALER)	44
NORGES KFUK-KFUM	54
MANGE TIPS TIL BARNEGRUPPA	56

OM SANGENE

STÅ OPP FOR ANDRE!

Tittelsporet oppsummerer på mange måter hele musikalen. En fengende låt om kirkas enhet, og håpet vi deler i oppstandelsen. Budskapet er klart: «Vi er én kropp». Sangen spiller på KFUK-KFUMs slagord, «Vær deg selv. Stå opp for andre». Den kan synges med solist på versene, eller med koret på hele sangen. Del evt. opp i to grupper under rappen, og la dem rope mot hverandre. Kan også fungere som allsang. Dans til *Stå opp for andre!* finnes på www.staopp.no.

DET STORE SPRANGET (PETERS SANG)

I denne poplåta hører vi Peter fortelle om to hendelser i og rett etter påsken (Joh. 18 og Joh. 21). Peter tror, står opp, forneker og angre - og får en ny sjanse. Musikalen oppsummeres også i refrengets siste setning: «Når det synes helt umulig sier du 'Reis deg å stå opp!'». Vi oppfordres igjen å følge i Peters fotspor. En sang som kanskje egner seg spesielt for de eldste (Tween Sing)?

NÅR VI KOMMER TIL DIN KIRKE

En nattverdssalme hvor vi først synger om hvordan elementene, brødet og vinen, blir til. Det siste verset knytter an til oppstandelsen. Like fullt kan denne synges hele året, ikke bare i påsketiden: «Når vi kommer til din kirke, når vi kommer til ditt bord, tar imot det du vil gi oss. Brød og vin og ord.» Fungerer fint som allsang, og kan gjerne synges i forbindelse med nattverd i gudstjenesten.

UT AV DET TOMME

En barnegospellåt som hyller Ham som skaper liv der hvor det var dødt. Versene handler om livet og sangen som strømmer ut av en tom grav, om tørre landskap som forvandles til fruktbar jord, og om mørke som blir til lys. Den kan synges som allsang eller av en barnegruppe. Låta kan deles opp, for eksempel slik at én gruppe synger den første verselinja, mens en annen gruppe synger «Gloria, gloria».

SISTE ORD ER IKKE SAGT

En tøff pop-låt, hvor barn som går i 1. og 2. klasse har vært med som tekstforfattere. I alt som oppleves vondt og ødeleggende i verden kan vi synges refrenget: «Si oss at siste ord er ikke sagt». I midtdelen kan barnegruppa deles i to grupper som synger mot hverandre; «Vi er fanget i en takt» og «Siste ord er ikke sagt». Her passer det også med en trommegruppe, hvis dere lager det. Og hva med å knytte sangen til korsscenen, slik det er beskrevet i kapittelet *Ideer og oppskrifter*?

NOE SOM ER NÅ

Her synger barna utålmodig om FNs mål for verden vår. Det er mange flotte mål som verdens ledere jobber for å nå, men skjer det fort nok? Hver linje i versene gjenspeiler de åtte *Tusenårsmålene* til FN, som også er utgangspunktet for de såkalte *Bærekraftsmålene* som FN nå jobber for å nå. En allmenn sang som kan synges like mye i klasserommet, som i kirkerommet.

DAGEN ER KOMMET

En ballade om tre avgjørende hendelser hvor Guds pust skaper liv. Først ved skapelsen, så med oppstandelsen, og til slutt i pinsen hvor Kirken får sin livspust. Refrenget er formulert som en bønn, og kan også brukes alene, f.eks. som et menighetssvar under forbønnen i en gudstjeneste.

HVEM SKULLE TRO

En gladelåt om frøet som vokser fra noe lite til noe stort. Om det er plantefrøet i jorda, eller trosfrøet inni oss. En sang som også fungerer fint med de minste.

MED SOLOPPGANGENS VINGER

En rolig og enkel sang som tar utgangspunkt i Salme 139 i Det gamle testamentet. Gud er nær. Han er ikke bare oppe i himmelen, men også hos oss – «i det lave». Sangen egner seg godt også som allsang i f.eks. gudstjenester og på kveldsavslutninger. Lag gjerne bevegelser til sangen.

ANDRE AKTUELLE SANGER FRA KFUK-KFUM

Det er flere sanger på andre KFUK-KFUM-utgivelser som kan brukes inn mot temaene i *Stå opp*. Her er noen forslag:

- Utrolige ting kan skje, fra *Ingenting, men alt*
- Gud, din himmel favner jorda, fra *Ingenting, men alt*
- Merke for livet, fra *Ingenting, men alt*
- Sangen om håpet, fra *Ingenting, men alt*
- Stå opp mot urett, fra *Ingenting, men alt*
- Sammen for ditt ansikt, fra *Ingenting, men alt*
- Velsignelsen, fra *Ingenting, men alt*
- La oss gå i tro (Utsendelse), fra *Ingenting, men alt*
- Aldri alene, fra *Akkurat som vi er*
- Vi kan!, fra *Akkurat som vi er*
- Det er så lett å være liten, fra *Akkurat som vi er*
- Andedammen, fra *Her nå*
- Jeg så det i går, fra *Her nå*
- Håp, fra *Her nå*
- Farger sprer glede, fra *Her nå*
- Alt skal bli bra, fra *Her nå*

HØR ALLE SANGENE PÅ CD'EN STÅ OPP.

Noter med besifring finner du i eget notehefte. Kopieringsoriginaler på alle sangtekstene er bakerst i ressursheftet.

I kapittelet *I gudstjenesten* er det også forslag på noen salmer som passer til temaene i *Stå opp*.

Du kan høre sangene fra KFUK-KFUMS utgivelser på Spotify, TIDAL og iTunes. Les mer på www.kfuk-kfum.no. Her kan du også kjøpe ressurshefte, CD, singback og notehefte.

INTRODUKSJONSTEKSTER TIL SANGENE

Her følger forslag til små tekster som kan brukes til å introdusere hver enkelt sang. Så er det opp til barn og voksne å velge ut sanger og sette sammen sin egen versjon av *Stå opp!* Tekstene kan leses av voksne, eller noen av de eldste barna.

Stå opp er et formmessig fleksibelt produkt, og kan brukes i stor og liten skala. Barnegrupper i ulik størrelse og alder skal kunne arbeide med temaene på en måte som passer for dem. Det kan settes opp en musikal eller arrangeres en konsert, eller man kan bare synge noen få sanger. Ideer til gruppeaktiviteter og større oppsetninger finnes i kapitlene *Mer enn sang* og *Ideer og oppskrifter*.

Vi tror at Gud skapte jorda, himmelen, vannet, planter og trær, dyr og fugler. Så samlet han litt støv og vann, formet en leirklump og blåste pust inn i nesa på den. Det ble oppstandelse – da det første mennesket trakk pusten! Og pust – det er jo noe av det som holder oss i live.

DAGEN ER KOMMET

Hvis du sår et frø i jorda, er det det samme frøet som vokser opp igjen? Nei, det er noe nytt og annet som spirer fram. Frøet selv må dø langt nede i jorda, og så vokser en liten grønn spire opp og strekker seg mot lyset. Sånn er det kanskje også med trosfrøene som sås i hjertene våre.

HVEM SKULLE TRO

Det er nok mat og drikke til alle på jorda vår – om vi deler rettferdig! Noen barn som går i 1. og 2. klasse har vært med på å skrive en sang om det de synes er mest urettferdig og ødeleggende i verden: Å ikke dele, å holde noen utenfor, å slå, å lyve, å si noe som andre blir skikkelig lei seg for. Refrenget er protesten på dette: Si oss at siste ord er ikke sagt!

SISTE ORD ER IKKE SAGT

Hvordan startet Livet?
Kan noe bli til av ingenting?
Kan en som var død, bli levende igjen?
Kan en ørken bli til et frodig sted?
Kan mørke vendes til noe lyst?
Kan noe bli til ut av det tomme?

UT AV DET TOMME

Alle trenger venner. Og alle som har gode venner, vet at det av og til blir trøbbel. Slik var det også med Peter og Jesus. De var mye sammen, de opplevde mye spennende, de sto opp for hverandre. Men så skjedde det at Peter kom i en vanskelig situasjon, hvor han til slutt sa at han ikke kjente Jesus. Han fornektet sin beste venn. Siden angret Peter. Heldigvis fikk han en ny sjanse. Peter kunne igjen våge å ta det store spranget.

DET STORE SPRANGET (PETERS SANG)

Selv om alt det skapte er godt, så er det ikke alt på jorda som er godt for alle. Det er mye å ta tak i om vi vil stå opp for andre! FN har laget en plan med gode mål for en mer rettferdig og fredelig verden, og vi er ennå ikke helt i mål. Vi er utålmodige, kanskje vi må lage litt oppstandelse? For det er noe som haster, det er noe som er nå.

NOE SOM ER NÅ

Korn males til mel, som kan bakes til brød. Druer presses til saft, som kan bli til vin. Til nattverdvin. «Dette er min kropp», sa Jesus en Skjærtorsdag for omtrent 2000 år siden. Og så delte han ut brød til vennene sine. De satt og spiste påskemåltid, slik jøder har gjort det i mange hundre år. Etterpå sendte han vinen: «Dette er mitt blod». Det sies om Jesus at han ga livet sitt for at noe nytt skulle vokse fram, nesten som et frø i jorda. Og vi får smake brød, vin og gode ord når vi kommer til kirka.

NÅR VI KOMMER TIL DIN KIRKE

Hva betyr oppstandelse? Det er det denne konserten handler om. Oppstandelsen første påskedag. Nytt liv til alt som vokser. En frisk pust inn i kirka vår. Det handler om at vi til slutt skal se det; Livet vinner over døden. Og så handler oppstandelse om å protestere, om å skape liv og røre og å stå opp for andre!

STÅ OPP FOR ANDRE

Vi skal synge en sang om Gud som alltid er: Gud er i det høye og i det lave. Han er i det mørke og i det lyse. Selv om vi skulle fly dit havet ender, så er Han også der, står det i Salmenes bok. Han er alle steder hvor vi går.

MED SOLOPPGANGENS VINGER

PROSESS ELLER PRODUKT?

JA, TAKK BEGGE DELER!

Dette ressursheftet rommer mange konkrete ideer for arbeidet med *Stå opp*. Samtidig er det intensjonen at barna selv skal være med i utformingen av forestillingen eller gudstjenesten. Vi ønsker barna med i prosessen! Dette betinger at det gis rom for barnas aktive deltagelse. Ikke bare som sangere i koret, men som aktive medvirkere i tenkning og utforming av temaer, scener og konkrete sceniske elementer.

Gi barna rom og plass! La dem være med på å bidra i de forberedende prosesser om hvordan forestillingen eller gudstjenesten skal være. La dem være med på å dele tanker om temaene til sangene. La dem være med på å lage scenografien. La dem være aktive medspillere i utarbeidelse av enkeltdeler og helhet. Skap gudstjeneste og forestilling sammen!

Ta med alle ideene i de neste kapitlene til barnegruppa, og la dem selv være med på å utforme og prege hvordan dere skal jobbe med *Stå opp*!

GI Plass TIL SAMTALE OG SPØRSMÅL

I kapitlet *Andakter*, finner dere tanker og spørsmål til sangene i *Stå opp*. Det er en bevisst fokusering på *Spørsmål til samtale* i andaktene. Voksne oppfordres med dette til å ikke bare snakke selv om sangenes innhold og tematikk. Noe av hensikten er at det er barn og voksne som skal reflektere og undre seg, og ikke minst dele med hverandre. Dette vil bevisstgjøre barna på sangenes tekstlige innhold, og enda viktigere; man skaper et miljø for felles undring over de store spørsmålene, og gir rom for felles utveksling av tanker om tro.

Dette kan igjen være en del av prosessen fram mot forestilling eller gudstjeneste. Hjelp gjerne barna med å konkretisere sine tanker og ideer, slik at det kan utvikles videre til noe som kan brukes. Dette kan være ideer til noe som skal sies i forbindelse med en sang, noe som skal lages, eller noe som skal utvikles på annet vis. De voksne oppfordres til å legge til rette for at det kan være kort vei fra idé til handling. Dette tydeliggjør barnas medvirkning, slik at de opplever at de faktisk er med på å skape noe.

SETT AV NOK TID

Noen ganger oppleves det enklere og mer effektivt å gjøre ting selv, men da mister vi noe svært verdifullt på veien. Felles for alle elementer og ideer i dette heftet, er at man må sette av tid til å jobbe med det. Dette betyr at ledere og ansatte må planlegge godt på forhånd når ting skal gjøres, og på en god måte forberede alt som skal gjøres. Med god tilrettelegging og forberedelse vil alle som er med i prosessen kunne bidra på en god måte, uten praktiske utfordringer som hindringer på veien.

I ressursheftet til utgivelsen Her nå (KFUK-KFUM, 2015) finnes mer om prosessarbeid, og konkrete tips til hvordan voksne og barn sammen kan jobbe frem ideer og scener. Her er det mange gode metodiske tips. Les mer om *Her nå* på www.kfuk-kfum.no.

SKAP TRYGGHET

Vi ønsker så mange som mulig med i forberedelse- ne! Hele denne fasen har sin egenverdi, med plass til undring, kreative prosesser og konkrete verksteder hvor ting skapes. Samtidig skal vi også fremføre noe på en scene. Om det er i en gudstjeneste eller en konsert; barna skal føle seg trygge på det de skal gjøre! Det er derfor viktig med god tid til øving. Barna må ikke bare kunne sangene godt. De skal også være trygge på rekkefølge på sangene, hvor de skal stå, hvordan solister skal gå fram til mikrofonen, hvordan de skal holde mikrofonen, hvordan forspillet er osv. Alt som er med på å skape trygghet må gjøres og øves på, helst flere ganger! Og hvis det benyttes andre elementer enn sang, er det viktig at alle vet når det skal skje, hvor det skal skje og hvordan det skal skje.

Målet må være at barna selv opplever at «de eier det». De har vært med på å tenke, reflektere, utarbeide og til slutt øve det fram. Det er *deres*!

En barnegruppe kan holde på med mye mer enn sang! Uansett størrelsen på gruppa kan aktivitetene være svært varierte. Er målet å delta på en gudstjeneste eller å lage en egen oppsetning – eller kanskje begge deler? Eller er fokuset mer på å ha gode samlinger underveis?

FORMINGSAKTIVITETER

Formingsaktiviteter er en fin avkobling til å synge, og for både store og små barn er det gøy å lage ting som skal brukes eller vises fram i en oppsetning eller gudstjeneste. I det neste kapittelet er det forslag på mange mulige formingsaktiviteter og konkrete oppskrifter på scenografiske elementer.

Det kan være behov for mange hjelpende hender når det er formingsaktiviteter. Involver foreldregruppa i prosessen, og legg ting godt til rette på forhånd slik at alle skjønner hva som skal gjøres.

FOTO

Å jobbe med foto krever ikke veldig mye utstyr og teknisk innsikt. Barna kan låne kamera hjemmefra, eller bruke mobilkamera, som mange har lett tilgjengelig.

Bildene kan henges opp i øvingslokalet som inspirasjon under innøvingen, eller utgjøre en fotoutstilling i forbindelse med oppsetningen eller gudstjenesten. Fotoene kan også gjerne ledsage sangene på et lerret under forestillingen.

Involver gjerne barna i prosessen med å bestemme motiver. Ta utgangspunkt i sangtekstene og deres tematikk, og diskuter dere fram til noen konkrete fotooppdrag.

Til sangene *Dagen er kommet*, *Ut av det tomme*, *Med soloppgangens vinger* og *Hvem skulle tro* passer det fint med bilder fra naturen. I tilknytning til *Siste ord er ikke sagt* og *Noe som er nå* kan det passe med bilder som illustrerer en urettferdig verden – som vi vil protestere mot.

FILM

I tilknytning til temaet *Film. Vennskap og mot* i neste kapittel står det om mulighetene for å lage en intervju-film. De fleste har et videokamera tilgjengelig, eller så kan man bare bruke mobiltelefonen. Redigeringsmulighetene er mange for både PC, Mac, tablets og iPad. Det kan være en fordel å ha med noen voksne som har drevet litt med dette før, men dette er ikke en nødvendighet.

Det er viktig å forberede seg godt før man skal intervju folk. Hvilke spørsmål skal vi stille? Hva ønsker vi å få ut av filmen? Hvem og hva ønsker vi skal være med på filmen?

For å være trygg på det tekniske utstyret er det lurt å bruke litt tid på dette først. Deretter kan man jobbe redaksjonelt med spørsmål, målgruppe og mål med filmen, før man går ut for å intervju. Husk alltid å spørre om lov til å bruke intervjuene i en oppsetning eller gudstjeneste! Redigeringen kan en voksen gjøre alene, eller i samarbeid med barn.

DANS

Noen har en dansegruppe fra før, mens andre kan ha det som et prosjekt med alle i gruppa, eller med en mindre gruppe. Det kan være morsomt for barna å være med på å utvikle dans selv. En leder kan gjerne ha noen ideer på forhånd, men i prosessen kan gjerne barna selv foreslå bevegelser og trinn. Alternativt kan en danseleder/instruktør lage en hel koreografi på forhånd og innstudere den med de som skal danse.

På www.ståopp.no finnes video av en dans til tittelsporet *Stå opp for andre*. Dansen kan barnegruppa lære seg ved å studere videoen på nettsida. Til temaet *Bier og blomster* foreslås en enkel ringdans som selv de minste barna kan være med på.

I barnekorsammenhenger kan også ofte dansen følge en konkret sangtekst. Her kan man prøve å forsterke teksten med bevegelser som understreker handlingen og ordene. Sanger som kan illustreres med enkle bevegelser er for eksempel *Hvem skulle tro*, *Med soloppgangens vinger*, *Noe som er nå* og *Stå opp for andre*.

TROMMER

Trommer/rytmeinstrumenter kan brukes som intro, eller mellomspill på mange av sangene, for eksempel *Noe som er nå*, *Stå opp for andre* og *Siste ord er ikke sagt*. Det kan også fungere godt som bare et eget innslag i en forestilling.

Barn kan bruke vanlige trommer og rytmeinstrumenter, men ofte er det minst like gøy å lage egne utradisjonelle rytmeinstrumenter selv, for eksempel av søppel.

Sett av tid til å utforske alle lydene man kan lage av ting vi kaster. Det kan være store ting som sykler, tønner og rør, eller små ting som plastemballasje, papirposer, melkekartonger og spiker. Ta en felles tur på nærmeste søppeldyng, eller gi alle i oppgave å ta med et «instrument» fra en søppelkasse hjemme. Barna kan gjerne forberede seg litt hjemme og utforske mulighetene i instrumentet.

Det kan ta tid å øve inn ulike rytmer med mange barn. Det er derfor lurt å gjøre ting så enkelt som mulig. Lær noen enkle rytmiske grunnfigurer. Varier med sterkt/svakt, fort/sakte, eller soloer fra enkeltpersoner, eller mindre grupper. Det er lurt med en leder som dirigerer og peker på hvem som skal spille.

Trommegruppa kan jobbe gjennom hele skoleåret/semesteret, eller det kan være et prosjekt på tre samlinger (1: øve med klapping og snakke om søppelinstrumenter, 2: lage instrumenter, 3: øve på instrumentene).

TEKSTVERKSTED

Barn kan gjerne involveres i tekstverksteder om temaene i *Stå opp*. Påskefortellingen handler jo både om et konkret hendelsesforløp i Egypt og senere i Jerusalem, og om situasjoner og følelser mennesker til alle tider kan kjenne seg igjen i. I et tekstverksted kan andaktene som står i ressursheftet benyttes, eller gruppa kan lete seg fram på egenhånd i Bibelen etter disse slitesterke fortellingene. Eller hva med å følge i disippelen Simon Peters fotspor, fra frimodig bekjennelse og mot, via fornektelse, til en dyp forsoning og et nytt oppdrag. Bibeltekster til dette temaet finnes i andakten til *Det store spranget* og i neste kapittel under overskriften *Film. Vennskap og mot*.

Tekstverkstedet kan resultere i noe som leses eller fremføres under forestillingen eller gudstjenesten.

DRAMA

Påskefortellingen kan dramatiseres av barn og voksne. I ressursheftet finnes ikke manus til et helhetlig drama om hendelsene i påsken, men her er det opp til kreativiteten og ressursene rundt og i barnegruppa hvordan dette kan gjøres. Et enkelt drama foreslås i neste kapittel i tilknytning til temaet *Plakater og drama. Utålmodig protest mot alt som ødelegger*.

I NESTE KAPITTEL FØLGER KONKRETE OPPSKRIFTER OG IDEER INN MOT NOEN AV TEMAENE OG SANGENE. DISSE TO KAPITLENE KAN DERFOR GJERNE LESES I SAMMENHENG.

IDEER OG OPPSKRIFTER

Her følger konkrete aktiviteter til hvordan barnegrupper i ulike størrelser og aldre kan jobbe med sentrale temaer i *Stå opp*. Aktivitetene kan ende opp som sceniske elementer som kan brukes i en forestilling, konsert eller gudstjeneste. De fleste ideene er direkte knyttet til noen av sangene. I en forestilling, konsert eller gudstjeneste kan dere plassere dette i den rekkefølgen som passer best hos dere.

AKTIVITETENE OG TEMAENE ER:

1. Frø og sommerfugler, bier og blomster.
Naturen som inspirasjon
2. Kroppen. *Guds Ånd gir liv*
3. Klosser med bokstaver. *Når vi ikke vil snakke ordene i hjel*
4. Plakater og drama. *Utålmodig protest*
5. Korset. *Et merke for livet*
6. Film. *Vennskap og mot*

FRØET

Fra bittesmå frø vokser store trær. Et lite frø har en overraskende kraft. Frøet brukes i Bibelen som symbol på Guds rike, og når apostelen Paulus skriver om oppstandelsen, beskriver han Kristus som førstegrøden. Når vi sår et frø i jorda, er det ikke det samme frøet som vokser opp igjen. Nei, det er noe nytt og annet som spirer fram. Frøet selv dør langt nede i jorda, og på den måten gir det liv til noe annet og større. I arbeidet med *Stå opp* kan naturen studeres på nært hold, for eksempel slik våren etter en lang vinter viser oppstandelseskraft i spirende planter og trær.

SLIK KAN DU GJØRE DET

SÅ FRØ

Barnegruppa kan så frø eller sette blomsterløk innendørs og følge spiringen på nært hold. Det som ser dødt og stusselig ut kan bli noe vakkert. Blomstene kan pynte opp i rommet under en oppsetning eller gudstjeneste.

FØLG NATUREN

Gjennom året kan barnegruppa ha samlinger ute og følge naturens gang tett.

FILM

På samling kan barnegruppa se på animasjons- eller time lapse-videoer av frø som spirer for å forske på frøets overraskende kraft. I en oppsetning kan en slik video vises som erstatning for live liksom-spiring, se nedenfor. Det finnes mange time lapse- og animasjonsfilmer av spirende frø på youtube.com.

LIKSOM-SPIRING

I en oppsetning kan liksom-spiring foregå, ved at det sås et stort liksom-frø i ei potte. Et tynt fiskesnøre knyttes til en liksom-spire (grønt tau) i potta, og ved hjelp av en talje i taket og at noen drar i fiskesnøret kan frøet spire over pottetekanten og vokse seg stort i løpet av forestillingen. Kanskje kommer det til og med til syne en blomst øverst på spiren, som var gjemt i en knopp av grønt papir?

AKTUELLE SANGER

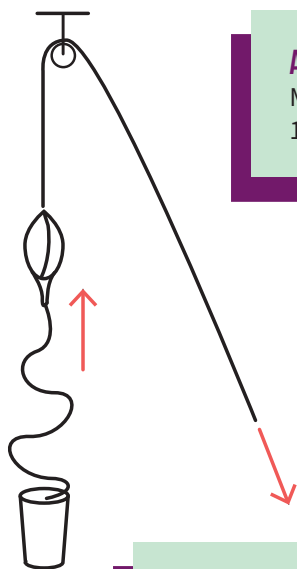
Hvem skulle tro
Ut av det tomme
Når vi kommer til din kirke

NATUREN SOM INSPIRASJON

BRUK I OPPSETNING OG GUDSTJENESTE

Frø kan spire litt og litt gjennom en hel oppsetning eller gudstjeneste (live, eller med heisemekanisme), eller man kan vise en timelapse-video. Tematikken om frø som spirer finnes i sangene *Hvem skulle tro*, *Ut av det tomme* og *Når vi kommer til din kirke*.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

Mark 4, 30-32
1. Kor 15, 20f

MATERIELL

Stor potte
Liksom-frø
Grønt tau
Grønt papir til kronblader og evt. papirkapsel utenpå en blomst i toppen av spiren
Tape
Fiskesnøre
Talje i taket

BIER OG BLOMSTER

Naturens sprengkraft vises i frø som spirer og blir til vakre blomster, og i jordas evne til å bugne av grønnsaker, frukt og bær om høsten. For at dette storslåtte skal skje, så må frø overføres mellom blomstene på en eller flere planter. I naturen er det ofte biene som tar med seg pollenkorn når de flyr fra blomst til blomst. I Bibelen finner vi ikke metaforer om bier eller blomster knyttet til Kristi oppstandelse. Symbolene kan allikevel fungere som metaforer for naturens kraft og sårbarhet; om biene ikke gjør jobben sin, så vil det påvirke livet på jorda dramatisk. For eksempel vil matproduksjonen påvirkes negativt og dette vil gå ut over alle mennesker.

SLIK KAN DU GJØRE DET

Barnegruppa kan ta kontakt med en birøkter som kan fortelle om bienes viktige arbeid. Kanskje har birøkteren en heldekkende drakt som det går an å prøve..

BLOMSTER

Som formingsaktivitet kan barn lage blomster, for eksempel av kreppapir (se f eks på youtube.com. Søk på «How to make tulips»).

MATERIELL, BLOMST

Kreppapir
Avispapir
Tråd eller tape

BIER

En annen mulig formingsaktivitet er å lage bier. Se egen materiell-liste.

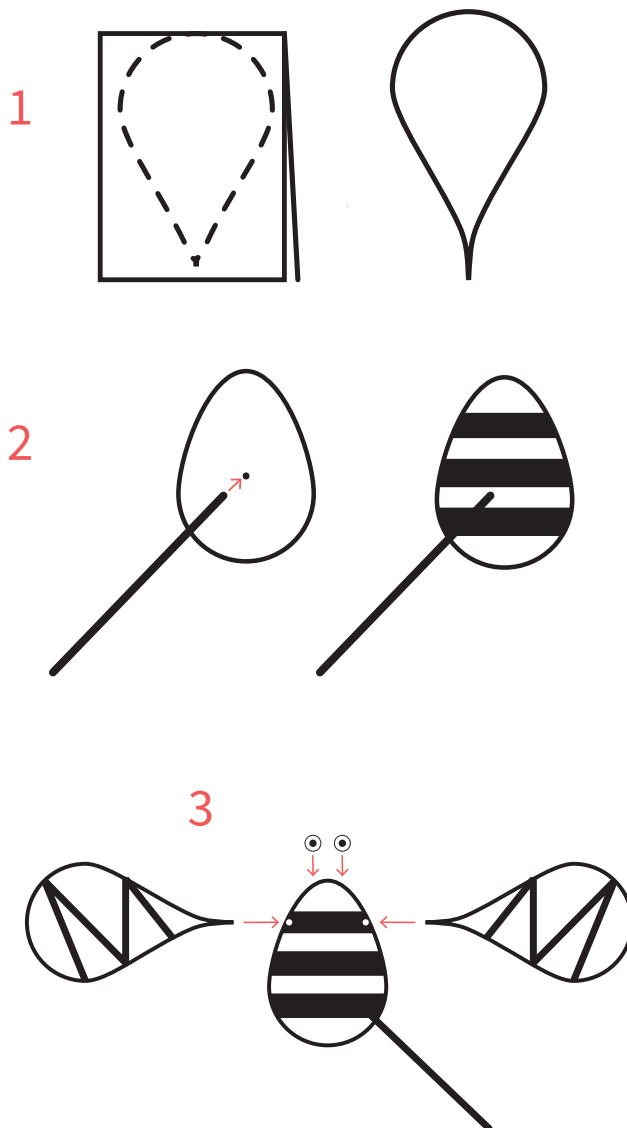
1. Begynn med vingene

Legg tøyet dobbelt, og legg sjablongen slik at brettet kommer i vingspissen. Tegn etter sjablongen og klipp ut vingen på innsiden av markeringen. Nå har du et «brillepar» hvis du bretter stoffet ut. Lag to (til to vinger).

Form en ca. 25 cm lang stålwire til oval/eggeform med ca. 3 cm vikla ende (som skal stikkes inn i biekroppen ved montering). Lag to slike.

Brett stoffet over wire-formen, knytt fast med sytråd. Gjør det samme med den andre vingen.

NATUREN SOM INSPIRASJON

2. Fortsett med biekroppen

Lim forkropp og bakkropp (runde tøystykker) på isoporegget først. Lag hull med syl midt på isoporegget, ha lim på pinnen og sett pinnen i egget/kroppen. Lim deretter tøystriklene på kroppen for å dekke isoporegget og få den rette bie-looken.

3. Montér på vinger og lim på øyne.

Bruk syl til å lage hull hvor vingene kan «skrus» ned i – på hver sin side av kroppen. Lim på øyne i den «butte» enden av kroppen. Bien er klar straks den er tørr!

Det anbefales å ha prøvelagd en bie selv, før man gjør det med barna. Antatt tidsbruk 1.-2.-klassinger: tre samlinger á 30-40 min. Større barn klarer seg trolig med to samlinger. (Antatt tidsbruk forutsetter at tøystriklere/wirer er klippet til/revet på forhånd).
(Utformet av Turid Skorpe Lannem)

BRUK I OPPSETNING OG GUDSTJENESTE

Etter å ha sunget *Hvem skulle tro*, som handler om både plantefrø og trosfrø som spirer, kan en gruppe barn stille seg i ring med blomster i hendene, med ryggen mot midten av sirkelen. Så kommer neste barnegruppe inn med bier i hendene, og danner en ring utenfor blomsterringen. Biene surrer og flyr fra blomst til blomst. Ekstra moro er det om noen spiller muntert på kazoo underveis.

AKTUELL SANG

Hvem skulle tro

FINNES DET BIER I NÆRHETEN AV DEG? SJEKK UT:

www.norges-birokterlag.no

www.bybi.no

MATERIELL, BIE

1 trepinne, f. eks en blomsterpinne

1 oval/eggeformet isoporkule til biekroppen

Tøystriklere i sort og gult, som limes rundt biekroppen.

Alternativt kan biekroppen males svart og gul-stripete.

2 sirkelformede tøystykker (til foran og bak på biekroppen).

Stålwire til vinger

Sjablong å klippe etter (til vingene), etter form av vinge-wiren.

Tynt, gjennomsiktig stoff, gjerne med glitter (til vingene).

Alternativt kan man lage vinger av papp som glittermales og limes til kroppen

Lim

Øyne

Knipetang til å kutte wire

Syl

Sytråd eller annen sterk tråd (til å feste tøyet til vinge-wiren)

SOMMERFUGLEN

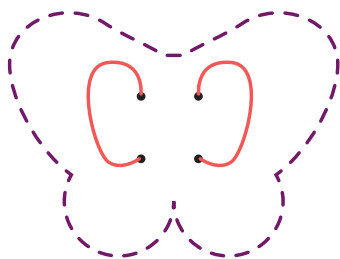
NATUREN SOM INSPIRASJON

Sommerfuglen har helt fra den tidlige kristne kirke vært brukt som et oppstandelsessymbol. *Stå opp* startet som en bestilling til Korsveibevegelsens sommerfestival 2015, hvor sommerfuglen var festivalens hovedsymbol. Korsvei skriver: «Larven som bilde på det jordiske livet. Kokongen som et bilde på graven. Sommerfuglen som symbol på det evige livet og gudsrikekreftene som sprenger graven og brer seg ut i en fargeprakt som også skaper noe nytt midt i vår verden. Den sprengkraften inviteres vi til å ta del i når vi kalles til oppstand. Den fargeprakten kan også være vår.»

SLIK KAN DU GJØRE DET

SOMMERFUGLVINGER

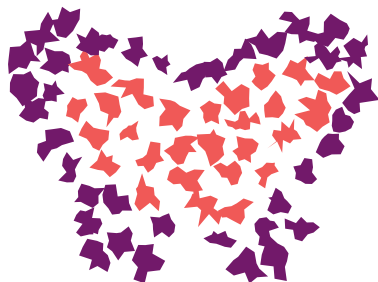
Barn kan selv lage sommerfuglvinger som en formingsaktivitet. Bare fantasien setter grenser for vingemateriale, men det enkleste er å klippe vingene ut i papp og feste på seler av buksestrikk. Vingene kan pyntes med tegning, maling, krepp- eller silkepapir.

GJENBRUKSKUNST

Noe vi kan anse som «stygt» har kimen i seg til å bli noe vakkert: En larve og en puppe blir på overraskende vis til en fargerik sommerfugl. Denne omdannelsen kan illustreres på mange måter, for eksempel kan «stygg» plastemballasje – søppel – bli til flott gjenbrukskunst.

Innsamlet fargerik plastemballasje klippes i biter på 2–5 cm. Bitene kan enten sorteres etter farger, eller blandes. Et ønsket symbol, for eksempel en sommerfugl, tegnes opp på en stor plate, og plastbitene limes på med en type lim som ikke synes når det har tørket. Figuren kan enten skjæres ut, eller så kan man male med svart maling rundt symbolet.

BRUK I OPPSETNING OG GUDSTJENESTE

I en oppsetning eller gudstjeneste kan barna gjerne ta en sommerfugldans med sine nye vinger. Kanskje kommer en fargerik sverm av sommerfugler opp midtgangen under et forspill? Gjenbrukskunstverket glitrer fint og pynter opp scenen i en oppsetning, eller i kirkerommet under gudstjenesten.

AKTUELLE SANGER

Ut av det tomme
Hvem skulle tro
Andre aktuelle salmer: *Døden må vike for Gudsrikes krefter og Den prektigklede sommerfugl.*

MATERIELL, VINGER

Vingemateriale
Buksestrikk
Pynt på vingene

MATERIELL, GJENBRUKSKUNST

Ren, fargerik plastemballasje – klippes i biter på 2-5 cm
Lim som blir gjennomsiktig ved tørking
En plate til å lime oppklippet plastemballasje på
Evt. maling til platen og sag
Oppheng

KROPPEN

GUDS ÅND GIR LIV

Gud er den som skaper liv. Dette er et av gjennomgangstemaene i *Stå opp*. To sangtekster omhandler dette spesielt; *Dagen er kommet* og *Ut av det tomme*. Gud som livgiver kan illustreres på mange måter i en oppsetning eller gudstjeneste.

Dagen er kommet har tre vers som handler om Guds skapende og livgivende ånd, gjennom skapelsen av mennesket fra en leirklump, gjennom oppreisningen av Kristus fra død til liv og ved Guds ånd som pustet inn i kirka vår. Oppstandelsen første påskedag blir på denne måten ikke et brudd med hvem Gud er, men en fortsettelse av Gud som livgiver; han er den som skaper liv. Refrenget er en bønn og en invitasjon til Gud, om at hans ånd eller pust fortsatt skal gi liv til oss, til vår kirke.

Ut av det tomme handler om at det ut av en tom grav høres sanger, om at vann skal strømme over tørt landskap, og at mørke skal bli til lys. I alt dette er det Gud som gir liv.

SLIK KAN DU GJØRE DET

Tre bevegelser vi gjør, eller posisjoner vi inntar med kroppen, kan illustrere Gud som livgiver. Den første bevegelsen/posisjonen er et stående menneske med armene ned langs siden. Dette vil passe med det første verset i *Dagen er kommet*. Den andre bevegelsen/posisjonen er et stående menneske med strake armer rett ut til siden, som på et kors. Dette vil passe med det andre verset i *Dagen er kommet*. Den tredje bevegelsen/posisjonen er et stående menneske med armene løftet over hodet, og dette passer til det tredje verset i *Dagen er kommet*.

BRUK I OPPSETNING ELLER GUDSTJENESTE

De tre bevegelsene/ posisjonene tilhørende hvert sitt vers i sangen *Dagen er kommet* kan males eller tegnes på skisser som stilles ut i lokalet, eller de kan lages (tegnes/males) underveis i en oppsetning eller gudstjeneste.

De tre bevegelsene/posisjonene kan være gjennomgående i forestillingen; armene ned, ut til siden og løftet. Både barnegruppe og publikum kan delta i bevegelsene, som instrueres av en forteller eller programleder.

Dagen er kommet kan synges i ett, eller hvert vers og refreng kan synges enkeltvis på tre ulike steder i en oppsetning om man vil vektlegge tredelingen «Gud - som Skaper og Livgiver», «Jesus - som Frelser og Oppstanden» og «Den Hellige Ånd – som Pust inn i kirka».

Ut av det tomme kan synges der det passer i en oppsetning eller gudstjeneste. Sangen kan brukes gjennom hele året, og den kan synges som oppstandelsessang første påskedag.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

1 Mos 2, 7 (Skapelsen)
Matt 26, 26-29 (Nattverden)
1 Kor 12, 12-19 (Nådegavene)
1 Kor 15, 12-23 (Kristus er stått opp)
Apg 2, 1-4 (Ånden blir gitt på Pinsedagen)

AKTUELLE SANGER

Dagen er kommet
Ut av det tomme

KLOSSER MED BOKSTAVER

NÅR VI IKKE VIL SNAKKE ORDENE I HJEL

Musikalarbeid er så mye mer enn ord. Samtidig er det mange sentrale ord og begreper vi ønsker å løfte fram i en oppsetning om oppstandelse. Dette kan vi gjøre for eksempel ved å bruke klosser med påskrevne bokstaver, som scenografisk element gjennom hele forestillingen.

SLIK KAN DU GJØRE DET, ETT EKSEMPEL

I en oppsetning kan man ønske å trekke fram disse ordene:

SÅ, STÅ, ÅND, NÅ, BIE, SPIRE, ORD, KORS, ALLE STEDER, STÅ OPP, HÅP.

Bruk 20 kubiske pappesker som klosser, og merk av med liten skrift i et hjørne av hver eske: A1, A2, A3, A4, A5, B1, B2, B3 osv, helt til D5. Skriv store godt synlige bokstaver på noen av klossenes sider, slik:

D	E/H	S	T	E/Å	D
C	S/L	B/P/K	N/I/O	E/R/P	E/D/S/P
B	S/L	S/T	Å	N	D/R
A	A				
	1	2	3	4	5

I illustrasjonen ovenfor ser vi at A1 kun har én bokstav på én side, nemlig «A». A2–A5 har ingen bokstaver påskrevet. B1 har «S» påskrevet på én side og «L» på en annen, B2 har «S» og «T» på hver sin side.

C5 har bokstaver på 4 sider.

Foto: Lars Verket

BRUK I OPPSETNING OG GUDSTJENESTE

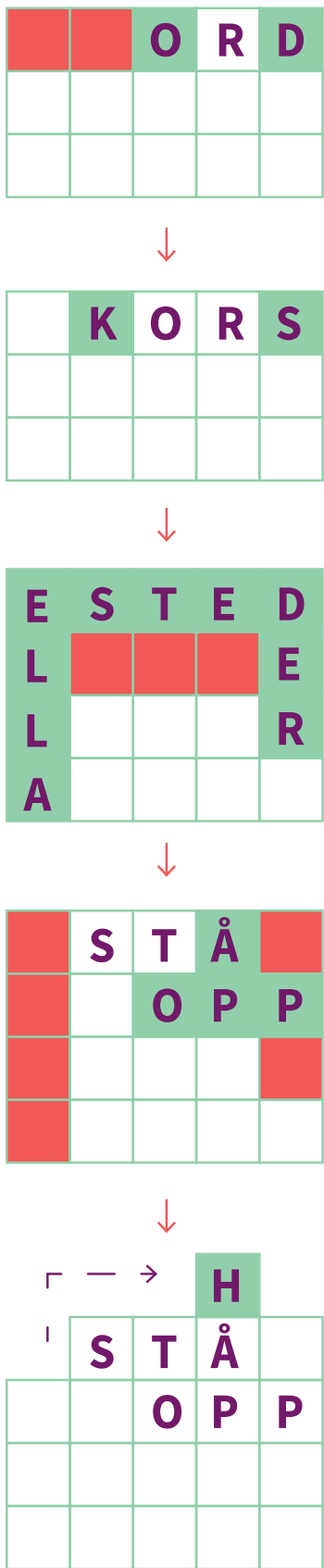
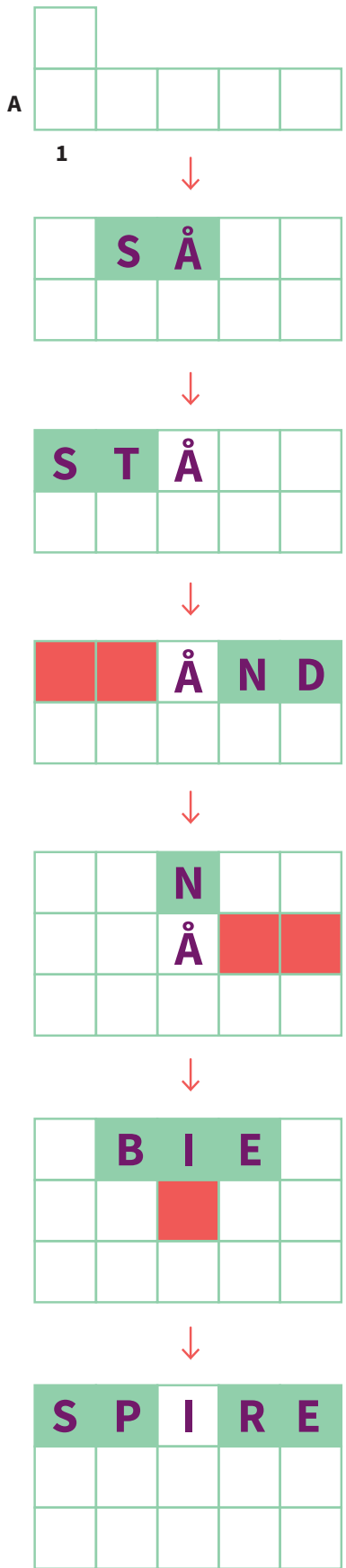
I løpet av forestillingen blir klosser bygget på og vridd for at ord skal komme til syne. Når et frø blir sådd, kommer ordet «SÅ» (B2, B3) til syne i klossene, under dramaet til *Noe som er nå* blir klossene vridd slik at ordet «NÅ» (B3, C3) trår fram. Under biddansen ser vi ordet «BIE» (C2–4), under *Siste ord er ikke sagt* og kors-scenen kommer «KORS» (C2–5) til syne. Vi avslutter med «STÅ OPP» og «HÅP», ved at kun disse bokstavene synes (C3–5 og D2–4 + D1 settes opp på D4)

Klosser med bokstaver som blir til nye ord er moro for barn som kan lese, og til ettertanke for voksne i salen.

Se komplett eksempel på rekkefølge til høyre.

Grønn boks = legg til/vri til ny bokstav

Rød boks = vri til blank.

PLAKATER OG DRAMA

UTÅLMODIG PROTEST

Alt det skapte er godt, men samtidig er ikke verden bare et godt sted. Barn flest har erfart dette i sitt eget liv. Gjennom media, i barnehage, på skole og hjemme får barn dessuten innblikk i et større bilde av lidelse, sorg, nød, undertrykkelse og urettferdighet i verden. Det finnes mange eksempler på at den rikeste delen av verden systematisk utnytter de fattigste. Vi er en del av noen strukturer som er undertrykkende, om vi vet om det eller ikke. Hva skal vi gjøre med det? Vi kan være med i Guds rikes omvendt-bevegelse:

I bibelen står mange lignelser om hva Guds rike er. Det er overraskende bilder som brukes: det er det minste frøet som vokser og blir til det største treet, og det er de fattige, ikke de rike, som kalles de «salige». Syke skal bli helbredet, de første skal bli de siste - og de siste skal bli de første. I Guds rike finnes en omvendt-orden hvor det svake løftes opp som sterkt og det minste blir stort. Det er faktisk noe som er nå.

Oppstandelsen første påskedag vitner om en overgang fra død til liv, og fra mørke til lys. Vi som lever i lyset fra oppstandelsen kan være med i en omvendt-bevegelse på jorda. Vi kan være som stein i skoa, rusk i øyet og kjepper i hjulene, som vi synger i *Noe som er nå*. Vi kan være med og stoppe det store maskineriet som utnytter de mest utsatte menneskene på jorda.

Les mer om FN og bærekraftsmålene på www.fn.no. Her finner du også diverse aktiviteter og metodisk materiell beregnet for skolebarn.

AKTUELLE SANGER

Det store spranget (Peters sang)
Noe som er nå

SLIK KAN DU GJØRE DET

PLAKATER

Barnegruppa lager åtte plakater som illustrerer FNs mål for jorda. Én etter én holdes plakaten opp når koret synger om de åtte målene i sangen *Noe som er nå*.

DRAMA

Refrenget i *Noe som er nå* kan dramatiseres:

Tre personer er med i dramastykket. Den første personen får en stein i skoen, den andre får rusk i øyet, og den siste får en kjepp i sykkelhjulet. Alle tre må stoppe opp, og det er først da de får øye på barna som holder de åtte plakaten med FNs målsetting for jorda. Dramaet bør komme før sangen *Noe som er nå*.

Les mer om temaet, for eksempel i Korsveiantologien *De åpne henders økonomi: Stemmer fra Korsveibevegelsen*. Se spesielt Cynthia Moe-Lobedas artikkel «Hvordan motstå strukturell ondskap?».

KORSET

ET MERKE FOR LIVET

Korset og forsoningen har en sentral plass i *Stå opp*. Jesus døde på et kors og stod opp etter tre dager. Men hva betyr dette egentlig? Kan vi forstå det, kan vi gripe det med troen og håpet? Slik det går fram i kapittelet *Påskens mange bilder*, ønsker *Stå opp* å belyse mange sider ved påsken – også forsoningens betydning. Beslektet med forsoningstanken er forståelsen av at det som skjer i påsken er et oppgjør med alt ondt og vondt.

Siste ord er ikke sagt handler om vår protest mot alt som ødelegger, og eksemplene i versene bygger på det noen barn i 1. og 2. klasse synes er det mest urettferdige og ødeleggende i verden: Å ikke dele, å holde noen utenfor, å slå, å lyve, å si noe som andre blir skikkelig lei seg for. Refrenget er protesten på dette: «Si oss at siste ord er ikke sagt!». I det tredje verset synger vi om påsken som det store oppgjøret med det som ødelegger.

SLIK KAN DU GJØRE DET

KORS

Plankene som skal bli til et kors kan males på en samling i barnegruppa. De kan selv sette fingermerker på plankene og spikre dem sammen, og de kan snakke om hva de ser korssymbolet som. Hva betyr korset og merkene? Hvilke ord velger de å bruke for å beskrive det de ser og tenker?

Barn ser ofte ting fra perspektiver voksne ikke har oppdaget. Deres refleksjoner kan berike fellesskapet, både som en uformell samtale i barnegruppa og som en mer forberedt del av en oppsetning eller en del av en gudstjeneste (se kapittelet *I gudstjenesten*). Kanskje en slik (forberedt) samtale kan inngå i søndagens preken?

MATERIELL TIL KORS

To planker; en lengre enn den andre
Maling og pensler
Hammer og spiker
Stempelputer

KORT TIL UTDELING

Barnegruppa kan lage «postkort» av ark/papp i ulike farger og trykke et korsmerke med fingeravtrykk på hvert kort. Trykk en lang strek diagonalt og en kortere horisontalt, slik at det dannes et korsmerke.

BRUK I OPPSETNING OG GUDSTJENESTE

Alle som skal på oppsetningen eller gudstjenesten passerer to planker på vei inn i lokalet. Her setter de sitt fingermerke på en av plankene, ved å trykke fingeren mot en stempelpute. Syng de to første versene og refreng av sangen *Siste ord er ikke sagt*. Under et mellomspill (før 3. vers) bærer noen av barna inn plankene med fingeravtrykk, og spikrer dem sammen til et kors. Korset settes synlig opp i en fot, inntil en vegg, eller lignende. 3. vers synges når korset er satt opp. Korset har alles merke på seg, og hensikten med å bruke dette i en oppsetning eller gudstjeneste er å sette lys på det komplekse i oppgjøret med alt ødeleggende som både er fullført – og ennå ikke. Kjærligheten skal seire til slutt. Siste ord er ikke sagt.

Se *Slik kan du gjøre det* (til venstre) for hvordan barnas refleksjoner om korset kan løftes fram.

Kortene med fingertrykk kan deles ut til menighet/publikum under gudstjenesten eller oppsetningen.

AKTUELLE SANGER

Siste ord er ikke sagt
Merke for livet (fra *Ingenting, men alt*)

MATERIELL TIL KORT MED KORSMERKE

Papp/ark i ulike farger (A5/ A6)
Stempelputer

FILM

Peter er en disippel det er spennende å følge gjennom evangeliene i Det nye testamentet. Han ser ut til å være en som følger Jesus uten lang betenkningstid. Peter er den som kaller Jesus «Messias», og da svarer Jesus med å kalle Peter «klippen» som han vil bygge sin kirke på. Jesus kaller disiplene sine for venner, og i evangeliet etter Johannes leser vi: «Jeg kaller dere ikke lenger tjenere, for tjeneren vet ikke hva herren hans gjør. *Jeg kaller dere venner*, for jeg har gjort kjent for dere alt jeg har hørt av min Far» (Joh 15, 12-15).

Peter forsvarer Jesus i Getsemane når Jesus blir tatt til fange, og så vet vi at det er den samme Peter som timer senere sitter ved et bål og nekter for at han kjenner Jesus. Noen dager senere er det Jesus som har tent bål ved stranden en tidlig morgen, og de to blir værende ved bålet, hvor de snakker om kjærlighet og vennskap og disippelskap.

Vennskap er noe alle mennesker trenger, og det er temaet i sangen *Det store spranget*. Peter er en som handler raskt. Noen ganger går det riktig bra, og andre ganger ender det i gråt og anger. Men Peter får heldigvis en ny sjanse og kan gå videre med faste skritt. Han kan ta det store spranget.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

Matt 16, 13- 20 (Peters bekjennelse)
Mark 14, 66-72 (Peters fornektelse)
Joh 15, 12-15 (Disiplene kalles *venner*)
Joh 21, 15 f (Den oppståtte Jesus møter disiplene på stranden)

VENNSKAP OG MOT

SLIK KAN DU GJØRE DET

Barn og voksne kan relatere seg til temaet vennskap. I arbeidet med *Stå opp* kan barn intervju andre barn og voksne om vennskap, for eksempel hva det vil si å være en god venn. Bruk tid på å forberede spørsmål sammen, og la barna eie prosessen hele veien.

BRUK I OPPSETNING ELLER GUDSTJENESTE

Filmen kan vises i barnegruppa, eller den kan vises i en oppsetning eller på en gudstjeneste.

Alternativt kan barn intervju noen om vennskap underveis i en oppsetning eller gudstjeneste.

I GUDSTJENESTEN

Stå opp kan like godt være en del av en gudstjeneste, som en egen forestilling eller konsert. Målet bør da være at barna er aktivt med i både forberedelse og gjennomføring av hele gudstjenesten. Dette krever god planlegging og godt samarbeid med kirkens ansatte.

Gudstjenesten kan gjerne være i den kirkeårstiden som følger mellom påskeuken og pinsen, nemlig *Påsketiden*, men mange av sangene og ideene er også allmenne som kan brukes hele året. Man kan gjerne legge opp semesteret slik at man både har gudstjeneste og forestilling. Legg for eksempel gudstjenesten til 2. eller 3. søndag i påsketiden, og så kan dere invitere hele menigheten til forestilling litt senere på våren.

På neste side finner dere et mulig gudstjenesteprogram hvor noen sanger og ideer fra *Stå opp* inngår.

OPPFORDRING

Lag deres egen gudstjenesteprosess! La barna være med på å samtale om tematikk og innhold. Planlegg i god tid, og forbered dere godt på alt som skal skje. La prest og kantor være med på å snakke om, og øve på liturgi og salmer. Utforsk kirkerommets symbolikk. Øv i kirkerommet! Gled dere over fellesskap med hele menigheten, og la barnas tanker og tro få bære hele gudstjenesten.

NOEN VIKTIGE MOMENTER

PLANLEGG I GOD TID

Barneledere og kirkens ansatte bør sammen sette dato for gudstjenesten, og planlegge datoer for forberedelser og øving med barna. Gjør dette så tidlig som mulig.

HELE GUDSTJENESTEN

Benytt anledningen til å bli kjent med kirkerom, gudstjeneste og liturgi. Ikke la barna bare forberede det de skal synges eller gjøre i gudstjenesten, men la dem lære så mye som mulig av gudstjenestens salmer og liturgi. La barna få være med på å dele sine tanker om bibeltekster, tematikk, salmer og sanger. Inviter dem aktivt med i forberedelsene av alt som skal skje, slik at de kan være med på *hele* gudstjenesten. Dette helst i samarbeid med prest og kantor.

La barna være aktivt med i både forberedelse og gjennomføring av hele gudstjenesten!

ØV GODT PÅ FORHÅND!

Skap trygghet ved å øve på alle elementene, og gjerne hele gudstjenesten i sin helhet. Dette må gjøres i kirkerommet. En gudstjeneste har en egen dramaturgi, og den liturgiske pulsen krever at alle overganger sitter godt hos alle involverte. Samtidig blir det en god opplevelse for barna når de vet hva som skal skje og når det skal skje.

STÅ OPP SOM TROSOPPLÆRINGSTILTAK

På www.staopp.no, og i kapittelet *I trosopplæringen* står det mer om hvordan *Stå opp* kan være en del av trosopplæringen. Kombiner gjerne musikalarbeidet med et trosoppæringstiltak, og la gudstjenesten være målet og avslutningen.

GUDSTJENESTEFORSLAG

Forslag til en gudstjeneste med sanger og elementer fra *Stå opp*.

PÅ VEI INN TIL GUDSTJENESTEN

To planker og stempelputer ligger ved inngangen. Alle som kommer til gudstjenesten setter sitt fingeravtrykk på en av plankene. Se mer i kapittelet *Ideer og oppskrifter*.

FORBEREDELSE

Her er det fint å si noe kort om hvem som har vært med på å forberede gudstjenesten, og hvem som er med underveis. Avsluttes med «La oss være stille for Gud» og 3 klokkeslag.

INNGANGSSALME

Dagen er kommet (Fra *Stå opp*)

Kor/solister på versene.

Menigheten er med på refrengene

NÅDEHILSEN OG INNGANGSORD

SAMLINGSBØNN

Kjære Gud

Takk for oppstandelsen på påskedag.

Takk for at du vil skape oppstandelse i livene våre.

Vær hos oss, og hjelp oss med å stå opp for andre.

Amen.

KYRIE

GLORIA

TEKSTLESNING

KORSANG

Siste ord er ikke sagt (Fra *Stå opp*)

Før 3. vers bærer noen av barna inn plankene med fingeravtrykk, og spikrer dem sammen til et kors. Korset settes synlig opp i en fot, inntil en vegg, eller lignende. Gjerne med musikk/mellomspill underveis. 3. vers synges når korset er satt opp.

PREKEN

Gjerne forberedt og holdt sammen med barna. Dere kan benytte flere av elementene fra kapittelet *Mer enn sang*, eller koret kan synges noen sanger fra *Stå opp*. Dette avhenger av prekentekest og tematisk fokus. F.eks:

- Det store spranget
- Ut av det tomme
- Hvem skulle tro

TROSBEKJENNELSEN

SALME

F.eks.: 196 Døden må vike for Gudsrikets krefter

KUNNGJØRINGER

FORBØNN

Gjerne forberedt og ledet av barna.

Som menighetssvar mellom bønnene kan man bruke refreng til *Dagen er kommet*.

OFFERTORIESALME

Når vi kommer til din kirke (Fra *Stå opp*)

Under salmen samles det inn penger til KFUK-KFUM

Globals arbeid.

NATTVERD

SALMER UNDER MÅLTIDET

Med soloppgangens vinger (Fra *Stå opp*)

Og f.eks.: 623 Ingen er for liten til å se Guds under

TAKKEBØNN

SLUTTSALME

F.eks.: 197 deg være ære

VELSIGNELSEN

POSTLUDIUM

Korsang: Stå opp for andre (Fra *Stå opp*). (Evt med dans. Se www.staopp.no)

UTGANG

Ved utgangen deler noen av barna ut små postkort med kors laget av barnas fingeravtrykk. Se mer i kapittelet *Ideer og oppskrifter*.

FLERE AKTUELLE SANGER

Alle nummer refererer til *Norsk salmebok*

PÅSKETIDEN

- 140 O Herre, la mitt øye
- 162 Såkorn som dør i jorden
- 196 Påskemorgen slukker sorgen
- 203 De trodde at Jesus var borte
- 204 Han er oppstanden. Halleluja!
- 206 dine hender er fulle av blomster
- 207 Livet vant, dets navn er Jesus
- 210 På Golgata sto det et kors
- 213 Klapp alle hender i glede
- 214 Han sto opp før dagen demret
- 946 Kristus er sannelig oppstanden
- 947 Kristus er oppstanden

ANDRE

- 290 Takk gode Gud, for alle ting
- 292 Den prektig kledte sommerfugl
- 437 Her er jeg Herre, med min ånd for dine øyne
- 504 Vi er barn av lys og skygge
- 538 Vi kommer til din kirke, Gud
- 543 Vi kommer til deg i bønn, du vår Far
- 564 Som barn i ditt hus
- 622 dine gaver venter på oss, Jesus
- 638 Må Gud velsigna deg!
- 640 Vi tenner lys i globen vår
- 650 Når vi undrast
- 671 Da jeg trengte en neste
- 674 Pris være Gud

- 681 Gud, som oss skaper
- 724 Stjernene lyser fremdeles i mørke
- 738 Noen må våke
- 739 Nå øyner vi lyset av dagen
- 787 Alt det minste som Gud skapte

Se også kapittelet *Liturgiske ledd* i salmeboken, nr 976-991.

FRA INGENTING, MEN ALT

I barnemusikalen *Ingenting, men alt* (KFUK-KFUM, 2014. Se www.ingentingmenalt.no), er det flere korte sanger og liturgiske ledd. Disse kan være spesielt aktuelle i en gudstjeneste:

- Gud, din himmel favner jorda
- Sammen for ditt ansikt
- Velsignelsen
- La oss gå i tro (Utsendelse)

FLERE RESSURSER

- Bok: Barn og gudstjeneste - om hel deltagelse. (Cantando/Norges KFUK-KFUM. 2005)
- Bok: Liturgisk verksted med barn. (Norges KFUK-KFUM) Kan lastes ned på www.kfuk-kfum.no/ressursmaterieell
- Nettside: Flere ideer om hvordan jobbe med barn og gudstjeneste på www.ressursbanken.no. (f.eks: artiklene *Ti gode grunner* og *Salmer*)
- Nettside: Ordning for gudstjenesten. www.kirken.no
- Nettside: Mer om liturgi og gudstjeneste. www.kirken.no (F.eks. artiklene *Hva skjer i gudstjenesten*, og *Hellig handling, hellig tid, hellig rom*)

ITROSOPPLÆRINGEN

Stå opp kan være en gylden mulighet til å integrere det ukentlige barnarbeidet og de tidsavgrensede trosopplæringstiltakene med hverandre. Her kan ulike grupper og tiltak i menigheten samarbeide om et felles prosjekt, og man vil kunne nå bredt med den viktige tematikken som *Stå opp* rommer. De frivillige barnelederne og menighetens ansatte kan ha stor glede av å jobbe sammen om *Stå opp*!

På nettsiden www.staopp.no står det mer konkret om trosopplæringstiltaket *Stå opp*.

MUSIKALARBEID SOM TROSOPPLÆRING

Hver uke drives det trosopplæring i barnekor og barnegrupper over hele landet. Samtidig inviterer menighetene til punktuelle trosopplæringstiltak for bestemte aldersgrupper, gjerne kalt tidsavgrensede tiltak, eller også fase- eller breddetiltak. Disse arrangementene er styrt av en overordnet trosopplæringsplan som hver enkelt menighet har laget for å systematisk sørge for et tilbud til alle døpte mellom 0 og 18 år. Gjennom et helhetlig musikalarbeid som vi presenterer med *Stå opp*, er mulighetene store for å integrere det ukentlige menighetsarbeidet med menighetens tidsavgrensede trosopplæringstiltak.

Musikalarbeid kan i aller høyeste grad være trosopplæring! Gjennom tekster, prosessjobbing, andakter, gudstjenester og aktiviteter vil man kunne jobbe inngående med tematikk som er godt forankret i kirkens plan for trosopplæring.

EN MULIG MODELL

Barnekoret kan jobbe med sanger og aktiviteter til *Stå opp* gjennom hele semesteret, mens man inviterer en bestemt aldersgruppe til en *Stå opp-helg*. Barnekoret er med på helgens opplegg, og bidrar aktivt ettersom de allerede kan flere av sangene, og kanskje også har forberedt noen av aktivitetene. De som kommer for bare helgen, vil få en opplevelse av å være en del av en større sammenheng, ettersom et allerede eksisterende barnemiljø er med.

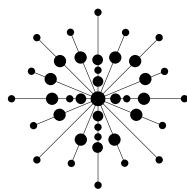
På www.staopp.no finner du konkrete programforslag for en helgesamling som tematisk handler om påsken. Sammen med sanger og aktiviteter fra musikalen *Stå opp*, vil helgen kunne bli innholdsrik og variert.

Helgen kan avsluttes med en felles oppsetning av musikalen *Stå opp* eller med en gudstjeneste hvor alle deltakere er aktivt med (se eget kapittel / *gudstjenesten*).

KJERNETEKSTENE I TROSOPPLÆRINGEN

I Plan for trosopplæring er det valgt ut et bredt antall kjernetekster fra Bibelen. Du finner en oversikt over alle kjernetekstene i *Gud gir – vi deler* (kan lastes ned på www.kirken.no/trosopplaring).

Det kan være meningsfullt for barneledere, dirigenter og kirkeansatte å sammen se på mulige koblinger mellom kjernetekstene og sanger og aktiviteter i barnarbeidet. Flere av sangene i *Stå opp* kan tematisk og innholdsmessig forankres i disse bibeltekstene. Her er noen forslag:

STØRST AV ALT
TROSOPPLÆRING I DEN NORSKE KIRKE

Sang	Kjernetekst	
Stå opp for andre	Påskefortellingen	Matt 26, 1-28,10
	Den gylne regel	Matt 7, 12
	Sosial rettferdighet	Amos 5, 7-15
Det store spranget (Peters sang)	Påskefortellingen	Matt 26, 1-28,10
	Jesus metter 5000, Jesus går på vannet	Joh 6, 1-35
Dagen er kommet	Skapelsen	1 Mos 1, 1-3, 24
	Påskefortellingen	Matt 26, 1-28,10
	Pinsedagen	Apg 2, 1-13
Siste ord er ikke sagt	Påskefortellingen	Matt 26, 1-28, 10
	Såret for våre overtredelser	Jes 52, 13-53, 5
	Sosial rettferdighet	Amos 5, 7-15
Hvem skulle tro	Guds rike er som sennepsfrøet	Mark 4, 30-34
Ut av det tomme	Påskefortellingen	Matt 26, 1-28, 10
	Guds rike er som sennepsfrøet	Mark 4, 30-34
Når vi kommer til din kirke	Påskefortellingen	Matt 26, 1-28, 10
	Den lille bibel	Joh 3, 16
Noe som er nå (utålmodig sang om FNs mål for jorda vår)	Den gylne regel	Matt 7, 12
	Sosial rettferdighet	Amos 5, 7-15
Med soloppgangens vinger	Du har skapt meg på skremmende underfullt vis	Sal 139

FLERE RESSURSER

- Hefte: Gud gir – vi deler. Plan for trosopplæring. (Kirkerådet. Den norske kirke). Kan lastes ned gratis på www.kirken.no/trosopplaring
- Nettside: På kirken.no/trosopplaring kan du lese mer om kirkens arbeid med trosopplæring og om de ulike sentrale tiltakene.
- Nettside: Flere ideer til trosopplæringsarbeidet finner du på www.ressursbanken.no
- Hefter: Trosopplæring i kor 1 og 2 (Ung kirkesang).

SJEKK UT WWW.STAOPP.NO

Stå opp er både en musikal og et trosopplæringstiltak. På nettsiden www.ståopp.no finner du mange ressurser til trosopplæringstiltaket *Stå opp*. Her er det konkrete programtips, dansevideo, artikler og mye mer. Og alt er gratis!

ANDAKTER

STÅ OPP FOR ANDRE

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Sangen *Stå opp for andre* er nærmest som en oppsummering. Den er en manifestasjon av det håpet vi får ha som kristne, på grunn av Jesu Kristi oppstandelse. Men den er også en demonstrasjon av det livet Gud kaller oss til i lyset fra oppstandelsen. Kallet til å spre håpet om fred og rettferdighet. Slik forener denne sangen to perspektiver ved livet som kristne: Troen på Gud som har forandret alt ved evangeliet, og erkjennelsen av alt Gud kan forandre gjennom våre liv. Den formidler sammenhengen mellom himmel og jord, mellom det evige og det timelige, mellom Guds gaver og menneskets gode innsats.

Husk at når barna formidler denne sangen, så formidler de den også til seg selv. Og sammen med vår veiledning kan den bli en viktig døråpner til å oppdage hvem vi er som hele mennesker med en hel tro. Det gjelder å gi barna trygghet og mot til utilslørt å være seg selv, og samtidig gi dem hjelp til å finne livets fundament og mål.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

- Johannes 20, 11-18 – Jesus viser seg for Maria Magdalena. Kanskje den vakreste og mest troverdige fortellingen om Jesu oppstandelse.
- Efeserne 4,3-6 – En tekst om vår enhet som refrenget henter sine ord fra. Et utgangspunkt for å formidle hva det er som forener oss mennesker i Kristus.
- Romerne 12,4-5 – Her er to vers som får fram dette doble: «Vi alle én kropp i Kristus, men hver for oss er vi hverandres lemmer». Derfor sier vi i KFUK-KFUM: «Vær deg selv. Stå opp for andre».

TIL GJENNOMFØRINGEN

- Tegn en stor kropp som et puslespill med mange brikker. Her finnes det mange kreative løsninger til hvordan barna kan være hver sin brikke. Til sammen blir vi ett.
- Samles ved alteret i kirken. Alterringen er stedet der vi forenes tydeligere enn noe annet sted. Her er det ingenting som skiller oss mennesker fra hverandre. Alterringen er i mange kirker halv. Symbolikken her er at den andre halvdel av ringen som vi ikke ser, er i himmelen hos Gud.
- Nattverdsbrødet er også en god illustrasjon på enhet. Har dere tid til å bake nattverdsbrød sammen og snakke sammen om hva dere gjør, så vil budskapet om dette sitte.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Hva kan vi komme på av eksempler på at vi trenger hverandres forskjellighet?
- Hvordan opplever vi det å gå til nattverd?
- Hva er et godt fellesskap?
- Hva er håp? Kan vi prøve å mime det eller tegne det?
- Det er en sammenheng mellom det at Jesus sto opp og at vi kan stå opp for andre. Hva slags sammenheng er det?
- Gud vil vi skal stå opp for andre. Hvordan?

BØNN

Kjære Jesus Kristus! Du sto opp for andre på Påskemorgen. Da viste du verden at kjærligheten er sterk. Hjelp oss å være oss selv og stå opp for andre. Hjemme og på skolen, blant venner og ute i verden.

Og takk for at du er med oss, uansett! Amen

Øystein Magelssen
Generalsekretær KFUK-KFUM

DET STORE SPRANGET (PETERS SANG)

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Denne sangen er nært knyttet til Peters opplevelser i og etter påsken. I første vers skildres Peters opplevelse ved bålet i borggården under rettsaken mot Jesus, hvor Peter nektet på at han kjente Jesus. I andre vers skildres Peters møte med Jesus ved bålet ved Genesaretsjøen (også kalt Tiberiassjøen), hvor Jesus valgte ut Peter til å være leder for kirken. Sangens jeg-person er Peter som ser tilbake på disse hendelsene. I pre-refrenget setter han ord på usikkerhet, spørsmål og tvil knyttet relasjonen til Jesus. I refrenget uttrykker han ønsket om å «ta det store spranget». Refrengets andre linje henspiller på Peters første møte med Jesus i Lukasevangeliet, hvor Jesus ber Peter legge ut fra land for å fange fisk (Luk 5,3). Slik handler sangen om det å kaste seg ut i det ukjente og å våge å tro og håpe på at det kan være godt å følge Jesus.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

- Lukas 5,3, hvor Jesus ber Peter legge ut fra land for å fange fisk
- Johannes 18,15-18 og 25-27, hvor Peter fornekte Jesus
- Johannes 21,1-19, hvor Jesus viser seg for disiplene og velger Peter

TIL GJENNOMFØRINGEN

Tenn et bål utendørs og hold andakten ved det. Aller sterkest effekt blir det dersom det er mørkt rundt bålet.

Lag et lite drama av de to bibeltekstene i sangen. La Peter være hovedperson som henvender seg til «publikum» og forteller at de nå skal få se hva som skjedde. I første scene møter Peter to personer ved bålet som begge hevder at han hører til sammen med Jesus. Han nekter, og hanen galer i det fjerne. Peter henvender seg så til publikum og forteller hvor skuffet han var over seg selv. I neste scene møter han Jesus ved bålet. Jesus spør om Peter er glad i han, og Peter svarer ja. Jesus ber Peter om å være leder for kirka.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Hva er en god venn?
- Har du noen gang fått en ny sjanse?
- Hvordan tror du Peter opplevde episoden ved bålet i Borggården?
- Hvordan tror du Peter opplevde episoden ved bålet på stranden?
- I sangen ønsker Peter å kaste seg ut i det og følge Jesus. Hva skulle du ønsket at du våget å kaste deg ut i og gjøre?

BØNN

Kjære Jesus, takk for at du alltid tar imot oss, også når vi har sviktet deg. Hjelp oss til å stole på deg. Vær med oss i livet vårt, og vis oss hvordan vi kan følge deg. Amen

Jan Christian Kielland
Programutvikler tro og identitet, Norges KFUK-KFUM

DAGEN ER KOMMET

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Gud skapte oss til å være levende mennesker. Han skapte Adam til det, og han blåser stadig livspust inn i nye mennesker. En pust som gjør levende. En pust som gir oss en levende sjel. Guds pust er en del av oss, og holder oss oppe. Vi har en del av Gud i oss, og derfor har vi også noen av Guds egenskaper. Når vi holder pusten, kjenner vi på en trang for å puste. Pusten går ikke med på å bli stoppet, den vil være med – hele tiden. Den vil at vi skal leve, det er nesten som om Gud sier: “Det er jammen bra du er til”. Tanken på at Gud er med oss i hvert et pust vi tar, er en påminner. Gud er ikke i det ekstraordinære og spesielle. Han er med oss i det helt ordinære, i det vanlige livet vårt. I det vi gjør hver dag. I gudstjenesten blir vi ekstra minnet på det hver gang et barn blir døpt eller når vi mottar brødet og vinen i nattverden.

I pinsen kom Den hellige ånd til disiplene og ga disiplene mot til å dra rundt og fortelle om Jesus. På samme måte som Gud pustet liv i Adam, pustet Den hellige ånd liv i disiplene i pinsen. Den hellige ånd er vår livspust, og den gir oss liv og mot til å leve livene våre hver dag – med både opp og nedturer.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

- Mosebok 2, 7
- Sal 23
- Apostlenes gjerninger 2, 1-11
- Johannes 14,26-27

TIL GJENNOMFØRINGEN

- Kirkerommet er en fin ramme for denne andakten, man kan bruke døpefont/nattverdselementer som konkreter.
- Be alle om å holde pusten som om de skal hoppe ut i et basseng etc.
- Avslutt gjerne med bønnen nederst og Vår Far.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Hva skjedde da vi holdt pusten? Var det noen som følte de bare måtte puste? (jf. «til de voksne»)
- Kan vi merke at Gud er sammen med oss på andre måter enn gjennom pusten? (Handlinger, ting man sier til hverandre, dåp, nattverd er stikkord til samtale)
- Hva gjør det med livet på jorda når lufta er forurenset? Og hva gjør det med livspusten vår?
- Hva kan vi gjøre for å bedre livspusten vår? (Her kan man snakke om å ta vare på skaperverket vårt osv.)

BØNN

Kjære Gud. Du kjenner oss og har skapt oss med din pust. La oss, og det vi gjør, være til glede for vennene våre, familien vår og andre vi kjenner. Hjelp oss til å ta vare på den verden du har skapt. Amen

*Silje Mathea Kleftås Nygård
Prest, Søndre Follo prosti
Leder i fagutvalget for tro og identitet, KFUK-KFUM*

UT AV DET TOMME

TEMA (TIL DE VOKSNE)

På påskedagen møter vi først Gud som et fravær, en stillhet, en tom grav. I Johannesevangeliet fortelles det hva disiplene så da de kom til graven. De så ingen engel, de møtte ikke den oppstandne. De fant bare en tom hule og linklær som var etterlatt.

Tomhet.

Det ligner på hvordan vi har det når noen dør. Påsken er en stor festtid for oss. Vi forbinder den med påskeegg og godteri og ferie. I kirken er det ofte trompetfanfare, det er stor fest! Men det var ikke fest for disiplene. Først. Det var bare tomt. Så begynte de å undre seg – så rart at gravrøverne skulle ha brettet linklærne så fint.., kanskje det ikke var røvere? Kan Jesus ha gått ut av graven?

AKTUELL BIBELTEKST

Johannes 20, 1-9. De har tatt Herren bort fra graven, og vi vet ikke hvor de har lagt ham.

TIL GJENNOMFØRINGEN

Vis fram en boks – «Inni her er det som sangen handler om». Rist litt på boksen, la barna høre om det kommer lyd fra den og kjenne om den kanskje er varm – eller kald? La et barn åpne den. Den er tom! Der er ingenting – kan en sang virkelig handle om noe tomt, om ingenting?

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Hvordan så det ut inni graven til Jesus? (Tips: Kanskje sangen vår kan hjelpe oss?)
- Hva tror dere vennene til Jesus tenkte da de skulle besøke graven og fikk se at gravhulen var tom?
- Disiplene hadde mistet sin beste venn da Jesus døde. Hva tror dere de savnet aller mest?
- Bibelen forteller at Jesus ble levende igjen. Vennene hans ble veldig overrasket og glade! Er det noen som vil fortelle om en gang de ble utrolig glade?

BØNN

Kjære Jesus. Tenk at du har vært død! Jeg lurer på hvordan det er. Takk for at du fant veien gjennom døden. Jeg ber om at alle graver en gang skal bli tomme, akkurat som din. Da kan vi alle være sammen hos deg! Amen.

*Kjerstin Jensen
Sokneprest i Hauketo-Prinsdal kirke*

SISTE ORD ER IKKE SAGT

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Sangen tematiserer uretten som blir begått av oss, mellom oss og mot oss. Teksten, som er laget med medvirkning fra barn, nevner konkrete ødeleggende handlinger og vanskelige hendelser. Handlingene begås av «noen», som kan være både noen av oss og noen av andre. Slik unngår teksten å tegne et skille mellom ofre og onde. Vi kan alle være «noen» som gjør det gale mot andre eller som rammes av andre. I talekoret uttrykkes det at det ødeleggende ikke alltid er villet. Tvert imot. Vi gjør det gale uten å ville det, det er noe vi ikke klarer å la være. Her er det nærliggende å tenke på Paulus sine ord: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» (Rom 7,19). Siste vers handler om Han som tar på seg straffen for det gale vi har gjort. Gjennomgående i sangen er refrengets bønn om at uretten som vi både gjør og utsettes for, ikke skal bli stående: «Si oss at siste ord er ikke sagt». Slik inneholder sangen et håp og en bønn om at Jesus engang skal ta et endelig oppgjør med alt det onde som mennesker både har gjort og blitt rammet av.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

- Rom 7, 19, om å gjøre det onde som man ikke ønsker å gjøre.
- Jes 52, 13-53, 5, om å ta på seg straffen som andre skulle hatt

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Kan dere nevne andre eksempler på hvordan vi mennesker ødelegger for hverandre?
- Kan dere nevne eksempler på at vi kan gjøre det gale uten egentlig å ville det, at det bare blir sånn?
- Kan noen ta på seg straffen som andre skulle hatt?
- Hvordan kan vi hjelpe hverandre til å være gode mot hverandre?

BØNN

Kjære Jesus, du som har kjent hvordan det er å være menneske. Noen ganger gjør vi det gale uten at vi vil det. Takk for at du tok på deg straffen på korset. Hjelp oss til å være gode mot hverandre. Amen

Jan Christian Kielland
Programutvikler tro og identitet,
Norges KFUK-KFUM

NOE SOM ER NÅ

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Teksten til *Noe som er nå* er en bearbejdet versjon av FNs åtte tusenårsmål. Erklæringen ble undertegnet av alle FNs 193 medlemsland på Tusenårtoppmøte i 2000, og dette er første gang alle verdens land har blitt enige om felles mål for det globale arbeidet mot fattigdom. I 2016 ble de nye 17 Bærekraftmålene vedtatt i FN, som en videreføring av Tusenårsmålene, og de skal gjelde til 2030.

Noe som er nå er en utålmodig sang. Det er lenge til 2030. Hva med de som er i fattigdom nå? Hva med alle barna som mister sin barndom fordi de må kjempe for livet hver dag? Sangen sier at de voksne har satt målene for jorda vår, men at vi, altså barna som synger, er utålmodige, og vil være «rusk i øyet» til de som bestemmer, for «det er noe som er nå».

Gud kalte oss til å være medmennesker og å arbeide for fred og rettferdighet. Jesus forkynte om å kjempe for de svake. Både i det han sa, men også i konkrete handlinger. Han sto opp for andre! I siste linje i 2. verset roper vi «at vi skal stå sammen for verden - det er vår bønn». Vi skal stå sammen med de fattige og kjempe for rettferdighet. Og vi står sammen med Gud i denne kampen. For Jesus sa: «Det dere gjorde mot én av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg» (Matt 25, 40).

AKTUELLE BIBELTEKSTER

- Matt 5, 1-12, Saligprisningene. Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes.
- Matt 25, 31-40. Det dere gjorde mot én av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg.
- Matt 7, 12. Den gylne regel

TIL GJENNOMFØRINGEN

Se sammen på en globus eller stort verdenskart. La barna velge noen land, og finn ut hvordan det står til når det gjelder temaene i sangen (inntekt, utdanning, rettigheter for gutter og jenter, helse og tilgang til sikkert drikkevann). Her er globalis.no et godt verktøy.

Det finnes mange ideer, ressurser (filmer, bilder etc.) og pedagogiske opplegg på: kfuk-kfum.no/globalaksjonen, kirkensnodhjelp.no og fn.no.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Gå gjennom hver linje i versene og snakk om hva de betyr. Hva kan vi gjøre for å innfri det vi synger i hver setning?
- Hva betyr det å være et godt medmenneske? (Tenk gjerne både lokalt og globalt)
- Hvordan kan vi hjelpe de som lever i fattigdom og krig?
- Hva betyr det som står i Den gylne regel? (Matt 7, 12)
- «What would Jesus do». Hvordan kan Jesus være et forbilde for oss i det å være et medmenneske? (kanskje for de eldste...?)

BØNN

Kjære Gud. Du ser at mange barn og voksne lever i land med fattigdom og krig. Vær nær med din godhet, og hjelp oss med å være gode medmennesker. Amen.

Hans Olav S. Baden
Programutvikler musikk, KFUK-KFUM
Kirkemusiker, Holmlia kirke

HVEM SKULLE TRO

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Sangen beskriver underet; at det som virker lite kan bli til noe stort og kraftfullt. Naturen rundt oss, alt som vokser og gror, har en gang vært et lite frø. Det er fantastisk å tenke på at så mye livskraft kan bo i det lille og unnselige frøet. Vi mennesker er også en del av dette forunderlige, en gang var vi selv som små, små frø gjemt i mammas mage. Det er ganske rart og fantastisk å tenke på at det som var så utrolig lite nå har blitt til akkurat deg og meg! Også troen vår kan beskrives som et frø som er sådd, som spirer og gror, og får vokse fram når det får næring. Det er fint å tenke på at troen i seg selv er et under, at den er mer enn det vi kan forstå og få til av oss selv. Refrenget i sangen spiller på bildet fra lignelsen om Guds rike; om sennepsfrøet som blir til et tre som himmelens fugler bygger rede i (Luk. 13, 18-19). Guds rike skal en gang vokse seg så stort at det favner og gjennomsyrer alt. Det lille frøet er selve håpet vi bærer med oss om at alt en gang blir bare bra.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

- Luk 13, 18-19 Lignelsen om Guds rike som sennepsfrøet og treet
- Matt 13, 3-8 Lignelsen om såmannen og de ulike jordtypene
- Jesaja 43, 18-19a Om Gud som skaper noe nytt. Håpet som spirer

IDEER TIL GJENNOMFØRINGEN

- Vis fram et lite frø for barna, og snakk om hva som skjer med et frø når det sås. Bruk dette bildet til å snakke om underet i naturen, om troen eller om Guds rike.
- Plant et frø! Hvetekorn spirer og vokser ganske raskt, og får fint gress. Dere kan følge med i prosessen utover i semesteret, og pynte med krukkene på et kveldsmatbord eller til en bønnevandring senere.
- Lag et tre! Bruk gråpapir eller kartong og klipp ut stamme og grener til et tre som dere henger på veggen. La barna tegne eller klippe ut blader, blomster og fugler som dere fester rundt i treet.
- Hvor sitter troen? I sangen synger vi om at troen bor i hjertet. Vi kan også tenke oss at troen sitter flere andre steder. Tegn opp et riss av et menneske på et stort ark. La alle tenke ut sine svar på spørsmålet om hvor troen sitter. Så kan alle feste en postlapp på den delen av kroppen hvor de tenker at troen kan sitte, f.eks. hendene, hodet, magen, ørene, øynene, føttene, skuldrene... og i hjertet selvfølgelig. Reflekter sammen om hva det kan menes med at troen for eksempel sitter i beina, magen, hjertet, hodet.
- Metoden «Gudsrikeleken» har opplegg for både lignelsen om sennepsfrøet og om såmannen, med egen undringsdel knyttet til fortellingene. Utstyr kreves.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Hva er tro for noe, det lurer jeg på...
- Jeg lurer på hva et under er
- Jeg lurer på hvordan det lille frøet kan bli til et så stort tre
- Hva kan det bety at «troen bor langt inne i hjertet»
- Kan troen være andre steder enn i hjertet – Hvor da? Hva betyr det?
- Jeg lurer på hvordan det er i Guds rike. Går det an å se Guds rike?

BØNN

Gud - Takk for at det som virker så utrolig lite kan ha plass til det som er så utrolig stort. Takk for troen, håpet og underet. Gud, la ditt rike komme.

*Marita Elvemo Sivertsen,
Menighetspedagog, Hunstad kirke*

NÅR VI KOMMER TIL DIN KIRKE

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Nattverd er det rareste jeg vet.

Det skjer ingenting og alt på samme tid.

Jeg spiser brød og drikker vin. Og står i kø og det er musikk.

Det kan være ganske... alminnelig.

Samtidig.

Får jeg alt jeg lengter etter.

Guds Sønn blir ett med meg. Hos Guds sønn blir jeg ett med deg.

Som kornene i brødet. Som druene i vinen.

I kirka tror vi at under en mangfoldig og variert verden finnes den store relasjonen som visstnok skal være sterkere enn døden.

Det er den jeg smaker i nattverden.

Nattverd er det rareste jeg vet.

AKTUELLE BIBELTEKSTER

- Joh 15, 9 Jesus sier; Jeg har elsket dere liksom Faderen har elsket meg. Bli i min kjærlighet.
- Matt 26, 26 -29 Den første nattverd

TIL GJENNOMFØRINGEN

Som en del av andakten kan man stå i ring i et litt dunkelt rom, ha på litt musikk, kanskje klassisk. Vi deler brød og vin. Ikke si noe. Før vi avslutter leses Joh 15, 09 Jesus sier; Jeg har elsket dere liksom Faderen har elsket meg. Bli i min kjærlighet.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Har du vært med på nattverd? Hva er det? Hva gjør man? Hvorfor har man nattverd?
- Vise et ordentlig brød og korn. Hva må til for at man skal få et brød? Fortelle hvordan man maler korn som man putter i brøddeigen. Kornet blir ett i brødet.
- Vise vinen. Hva er i vinen? Ha med druer som man presser fortelle litt overfladisk om prosessen. Druene blir ett i vinen.
- I nattverden sier man at vi blir ett med hverandre. Hva betyr det?

BØNN

Kjære Jesus. Vi hører til hos deg, det er du som kjenner oss helt på ordentlig.

Vi er her sammen med alle de du har skapt; Lær meg om kjærlighet. Amen.

*Erle Fagermoen
Prest, Bøler kirke*

MED SOLOPPGANGENS VINGER

TEMA (TIL DE VOKSNE)

Det er ingen deler av livet vårt og hverdagen vår som ikke er viktig for Gud. Gud er med oss alle steder, uansett hvor langt vi drar, uansett om vi har det bra eller dårlig – vi er aldri uten Gud.

Tenk gjennom hvor du er i løpet av en dag. Alle disse stedene er Gud sammen med deg. Spør gjerne barna hvor de har vært denne dagen og la dem fortelle. Du kan lage enkle tegninger av stedene som barna forteller om. F.eks. hjemme; et hus med en seng og et frokostbord, veien til skolen, skolen med pult inne og skolegård utenfor, kirken. Og spør hvem de har møtt på de ulike stedene, hvem har vært der sammen med dem.

Gud er alle steder hvor vi går. Du kan understreke det ved å tegne inn et symbol for Gud på alle stedene, f.eks. et hjerte eller en trekant.

Som Den hellige Ånd har Gud tilgang til alle steder, til og med inne i oss er Gud. Den hellige Ånd blir ofte sammenlignet med en vind. Vinden blåser dit den vil, den lar seg ikke stoppe. Den hellige Ånd kan også sammenlignes med en god lukt som sprer seg. Den kan trenge inn i nøkkelhull og gjennom små sprekker i en vegg. Gud er i det mørke – når vi har det vondt og er lei oss, og Gud er i det lyse – når vi leker og ler og har det fint.

Et spørsmål den voksne må være forberedt på å få er dette: Men hva betyr det egentlig at Gud er sammen med oss hele tiden hvis Gud ikke kan beskytte meg alle steder? Gud er ikke en tryllekunstner som kan trylle bort det som er vondt eller vanskelig. Men Gud vil være sammen med oss også når vi har det vondt, og vi kan få tro at Gud er nær selv om det ikke kjennes slik. Vi er ikke alene, og det er ingen steder Gud ikke vil være sammen med oss. Når vi opplever noe vondt må vi si fra til en voksen, for å få hjelp til å komme bort fra det som er vondt og/eller for å trøste.

AKTUELL BIBELTEKST

- Salme 139

TIL GJENNOMFØRINGEN

Bruk en whiteboard eller flip over til å tegne, jf. over, Tema (til de voksne).

En appelsin som deles i to, røkelse eller parfyme lager god lukt. Eller boller som stekes! Men vær oppmerksom på at noen er allergiske mot sterke lukter. Spør om dette på forhånd.

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

- Hvor er det rareste stedet Gud er med deg? La barna være kreative, og forsøk å gi rom for det de kommer med.
- Hvor er du spesielt glad for at Gud er med deg?
- Hvor ønsker du at Gud skal være nå? (Er det noen steder i verden at det er urolig og spesielt viktig at Gud er?)

BØNN

Gud, takk for at du er med meg alle steder hvor jeg går. Takk for at du orker å være sammen med meg når jeg kjeder meg, takk for at du ikke går din vei når jeg er lei meg, takk for at du er sammen med meg når jeg er glad. Amen.

*Silje Kivle Andreassen
Sokneprest, Holmlia kirke*

ENKEL LITURGI MED SANGER FRA STÅ OPP

SANG: DAGEN ER KOMMET (1. V)

Av jordens støv og kildevann
skaper du en mann
Og med din pust så gir du liv
Det er det du som kan

Refreng:
Dagen er kommet
Vil vi be deg – la det skje!
La Ånden gi oss liv!
Vi vil be deg, Gud, om det!

SAMLINGSBØNN

Kjære Gud
Takk for oppstandelsen på påskedag.
Takk for at du vil skape oppstandelse i livene våre.
Vær hos oss, og hjelp oss med å stå opp for andre.
Amen

SANG: DAGEN ER KOMMET (2.V)

Når håp er ute, og alt er mørkt
bryter lyset fram
Og med din pust så gir du liv
Det er det du som kan

Refreng:
Dagen er kommet
Vil vi be deg – la det skje!
La ånden gi oss liv!
Vi vil be deg, Gud, om det!

BØNN/LYSTENNING

Leder ber for aktuelle temaer, mens det tennes lys i
lysgloben eller lignende for hver bønn.

VÅR FAR

Vår Far i himmelen.
La navnet ditt helliges. La riket ditt komme.
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld, slik også vi tilgir våre skyldnere.
Og la oss ikke komme i fristelse, men frels oss fra det
onde.
For riket er ditt, og makten og æren i evighet. Amen.

SANG: DAGEN ER KOMMET (3.V)

Din kirke er av mennesker
Brød og vin og vann
Og med din pust så gir du liv
Det er det du som kan

Refreng:
Dagen er kommet
Vil vi be deg – la det skje!
La ånden gi oss liv!
Vi vil be deg, Gud, om det!

VELSIGNELSEN

Herren velsigne deg og bevare deg.
Herren la sitt ansikt lyse over deg, og være deg nådig.
Herren løfte sitt åsyn på deg, og gi deg fred.
Amen.

SANG: MED SOLOPPGANGENS VINGER

Med soloppgangens vinger
kan jeg fly dit havet når
Da er du også der
Du er alle steder hvor jeg går

Du er ved min høyre
Du er ved min venstre
Du er alle steder hvor jeg går

Du er i det lyse
Du er i det mørke
Du er alle steder hvor jeg går

Du er i det høye
Du er i det lave
Du er alle steder hvor jeg går

Med soloppgangens vinger
kan jeg fly dit havet når
Da er du også der
Du er alle steder hvor jeg går

PÅSKENS MANGE BILDER

Hva handler egentlig påsken om? Hva er kjernen og budskapet i disse dramatiske hendelsene? Hvorfor måtte Jesus dø? Dette har vært noen av kirkens store spørsmål fra påskedagene og opp gjennom historien. I denne teksten skal vi se på mangfoldet av bilder knyttet til påsken, for å utforske hva påsken kan bety i dag.

Sangene i *Stå opp* bruker ulike bilder knyttet til påsken: Sangen *Hvem skulle tro* handler om frøet som legges i jorden og strekker seg mot lyset. I *Stå opp for andre* og nattverdsalmen *Når vi kommer til din kirke* er kroppen en sentral metafor. I *Siste ord er ikke sagt* synger vi om en som tar straffen vi skulle fått. I *Ut av det tomme* handler det blant annet om mørke som blir til lys.

Stå opp har altså ikke valgt ett bilde eller én mening om hva oppstandelse er, men henter veksler på flere. Dette mangfoldet av bilder er ikke nytt, men hentet rett fra Det nye testamente. Da tekstene i Det nye testamente ble skrevet noen tiår etter Jesu død og oppstandelse, kom de til å inneholde mange ulike bilder for å beskrive det store mysteriet. Notto Thelle er blant dem som på glimrende måte har påpekt dette i boka *Gåten Jesus. Én fortelling – mange stemmer*, og denne teksten låner mange poenger derfra.

La oss se på noe av mangfoldet.

DET NYE TESTAMENTE

Det mest slående ved evangeliene etter Matteus, Markus og Lukas er at de sier lite om hva Jesu død og oppstandelse betyr. De forteller nøkternt om hendelsene og ser ut til å overlate tolkningen til leseren. Noe finner vi likevel. Hos Matteus og Markus sier Jesus at han skal gi sitt liv som «løsepenge» for mange (Matt 20, 28 og Mark 10, 45). Ordet ble brukt om frikjøp av slaver eller dødsdømte. Når Jesus dør og oppstår, blir altså mennesker satt fri. Hvem som holdt mennesket til fange, sies det ikke noe om her.

Går vi videre til Johannesevangeliet, finner vi andre bilder. De er konkrete og hentet fra hverdagen til mennesker som levde av jorda og dyrene sine. Jesu død sammenlignes med et hvetekorn i jorda (Joh 12, 24) og antyder slik at noe nytt vokste fram fra korset og

graven. Andre bilder er gjeteren som gir livet for sauene sine (Joh 10, 11) og vennen som gir livet for vennene sine (Joh 15, 13), og det er da nærliggende å tenke at Jesus dør i en kamp for å redde andres liv. Jesus omtales også som veien til Faderen (Joh 14, 6), og påskens hendelser kan da forstås som det som peker ut eller skaper denne veien.

Også i brevene i Det nye testamente finner vi ulike bilder for Jesu død og oppstandelse. I Paulus' første brev til Korinterne omtales Jesu oppstandelse som en seier over døden (1 Kor 15, 57). Igjen ser vi kampmotivet, denne gangen med sterkere fokus på seieren enn på selve kampen. I Hebreerbrevet blir Jesus beskrevet som det store og endelige offeret (Hebr 10, 10). Brevet henviser til tempelet i Jerusalem, hvor dyr ble ofret for folkets synder, slik vi finner det beskrevet i mange tekster i Det gamle testamente. Jesu død blir sett på som det endelige offeret som forsoner Gud og mennesker for alltid. Her ofrer ikke Jesus seg i en kamp, men som et motstandsløst lam for å sone andres synder.

KIRKENS HISTORIE

I århundrene etter Det nye testamentes tilblivelse, ble det ulike tolkningene av Jesu død og oppstandelse systematisert og utbrodert. Det ble utviklet tre hovedtolkninger, kjent som den klassiske, den objektive og den subjektive forsoningslæren. Også disse kan vi gjenfinne i sangene i *Stå opp*, og vi skal derfor ta et kort blikk på dem.

Den klassiske forsoningslæren framstiller Jesus død og oppstandelse som en seier over død, synd og onde makter, slik vi fant i Korinterbrevet. Utgangspunktet er at mennesket er bundet av disse kosmiske maktene og ikke selv kan komme fri. Jesus tar kampen for mennesket og vinner den. Dette uttrykkes i krusifikser i de eldste krusifiksene vi kjenner, som er fra 400-tallet. Her henger Jesus på korset med utstrakte armer som en triumferende konge. Han har krone på hodet, strak kropp og hevet hode med åpne øyne. Ansiktet utstråler seier. I østkirken er framstillingen av Jesus på korset fortsatt preget av styrke og seier.

Den objektive forsoningslæren ble formulert av Anselm av Canterbury (1033-1109) og handler om at noen må

bære straffen for det gale som mennesket har gjort mot Gud. Her hentes altså motivet fra Hebreerbrevet opp. I Det gamle testamente ofres dyr som sonoffer for menneskers synd. Som en fortsettelse av denne tanken, blir Jesus et offerlam på korset. Straffen for alt det gale mennesker har gjort, overføres til ham. Gud aksepterer offeret, og mennesket går fri. Dette er uttrykt i middelalderens krusifikser i vestkirken, hvor Jesus ofte framstilles som et forvridt og blodig offer.

Vi har sett at den klassiske forsoningslæren forandrer kosmiske forhold og at den objektive forsoningslæren forandrer Guds forhold til mennesket. I den subjektive forsoningslæren forandres derimot menneskets forhold til Gud. Den grunnleggende problemstillingen for denne er her hvordan mennesket kan vite at Gud er god. Mennesket kan jo danne seg alle mulige forestillinger om hvordan Gud er. Bare ett sted kan mennesket få det endelige tegnet på Guds kjærlighet: Når Jesus dør på korset. Når mennesket ser at Jesus er villig til å gå i døden, kan vi tro at Gud elsker oss. Det gir grunnlag for å leve i tro og tillit til Gud.

STÅ OPP

Hvorfor døde Jesus på korset? Det finnes ikke ett svar, men et mangfold av stemmer, ord, tolkninger og bilder. Mangfoldet er ikke en trussel, men en ressurs i møte med menneskers ulike liv. For den som trykkes ned av dårlig samvittighet kan det være frigjørende å få høre at Jesus har båret straffen en gang for alle. For den som frykter at Gud er sint, kan det være godt å få høre at Gud var villig til å dø på et kors for å vise sin kjærlighet. For den som opplever hver dag som en kamp, kan det være styrkende å vite at Jesus har vunnet den store kampen og en gang skal dele seieren med oss. I *Stå opp* er særlig det sistnevnte motivet framtrepende.

Vi har sett hvordan barn og unge kjemper for at de selv og andre skal ha det godt, både hjemme i familien, i skolegården og i møte med all urett i verden. Vi vil gi ord og toner til oppstandelse i barns hverdag. Vi vil gi krefter og mot til å fortsette kampen. Jesus stod opp, Gud vil oppstandelse og i dag deler vi det store kallet: Stå opp for andre!

Jan Christian Kielland

Programutvikler tro og identitet, Norges KFUK-KFUM

Vi vil gi krefter og mot til å fortsette kampen.
Jesus stod opp, Gud vil oppstandelse og i dag
deler vi det store kallet: *Stå opp for andre!*

STÅ OPP FOR VERDEN!

De mangler ikke pågangsmot, evner eller vilje. Men den som er fattig mangler muligheter. Sammen skaper vi muligheter der motet finnes og endrer hverdagen til ungdom og kvinner.

LANGSIKTIG UTVIKLING

For å bygge en rettferdig verden, trenger vi at våre grunnleggende behov som mat, og å kunne lese og skrive er dekket. Verden har nok ressurser og muligheter til oss alle, men strukturer globalt og lokalt gjør at midlene er skjevt fordelt og kanskje ikke brukes som planlagt. Verden kan kanskje ikke endres på en dag. Det kan en hverdag. Men hverdagen i en landsby er også påvirket av globale strukturer. Når hverdagen er trygg, er det mulig å jobbe for å endre de lokale strukturene og de store, nasjonale og globale strukturer slik at man sikrer en god hverdag for i morgen. Derfor arbeider vi både med enkeltmennesker i lokalsamfunn samtidig som vi forandrer politikk og de store, globale strukturene. Dette er langsiktig planlegging for bærekraftig utvikling.

LOKAL KOMPETANSE

KFUK og KFUM er to av verdens største bevegelser. Til sammen finnes de i over 140 land med lokale, medlemsstyrte organisasjoner. Dette er våre partnere. De er styrt av lokalbefolkningen som bor over hele landet. De er en del av lokalbefolkningen og vet hva som er utfordringene og hvilke løsninger som fungerer

SAMMEN I GRUPPER

Vi mener at vi kan skape mye større endringer sammen enn når man står alene. Derfor er våre program bygget på at man først danner en gruppe. Denne gruppen får opplæring og jobber sammen for ulike formål som skaper muligheter for enkeltpersoner.

FREDSBYGGERE

Sammen med ungdom og kvinner bruker vi ikke-voldelige verktøy for å skape varig fred. Vi bygger rettferdig fred. Det holder ikke med fravær av krigshandlinger. Krigshandlinger, urett, okkupasjon og undertrykkelse kan være slutt, men uten at det gir muligheter for utvikling og uten at det er en form for balanse mellom de som tidligere har vært stridende parter. Derfor må vi også sikre at det bygges rettferdig fred. Dette innebærer forsoning mellom ulike grupper i tillegg til rettferdig fordeling av ressurser, religions- og ytringsfrihet og like rettigheter for alle. Dette er krevende og vi trenger å være mange som setter verden i bevegelse ved bruk av ikke-voldelige virkemidler. Med en stor bevegelse mener vi det er mulig å bevege verden.

I krig er menn ofte den dominerende part. Så også i fredsforhandlinger. FNs sikkerhetsresolusjon for 1325, beskriver hvordan kvinner skal ha en aktiv rolle i fredsskapende og –bevarende arbeid. Våre partnere i Sri Lanka, Palestina og Sør Sudan har opplevd krig og okkupasjon og er svært sårbare stater. Kvinner blir ofte hardest rammet i krig og konflikt. De har samtidig en nøkkelrolle i å skape og bevare fred. Kvinnene har ofte holdt hverdagen i gang mens mennene har kjempet. De har sett den skaden krig og okkupasjon har gjort for enkeltmennesker. Vi arbeider for at kvinner skal ha muligheten til å delta når fred skal bygges og avtaler skal forhandles og signeres.

Les mer om KFUK-KFUM Globals viktige arbeid, og få tips til hva du eller gruppen din kan gjøre, på www.kfuk-kfum-global.no

ØKONOMISK TRYGGHET

Økonomisk trygghet handler om å vite at det blir nok mat på bordet, at det er mulig å betale for lege dersom det skulle bli nødvendig, og å ha mulighet til å kjøpe skoleuniformer til barna sine. Dette er grunnleggende behov som må dekkes før man kan være med og endre de globale strukturer. Spare- og investeringsgrupper er en enkel idé som kan ha stor effekt på enkeltmenneskers og familiers liv. Disse gruppene gir ungdom og kvinner muligheten til trygg sparing når det ikke finnes banker. Fondet som gruppene sparer gir også muligheten til å låne en liten sum for å investere i noe som kan gi daglig inntekt. Økonomisk trygghet handler også om å vite at de lokale myndigheten gjennomfører det de har lovet. At de bruker pengene der de er bevilget. Gjennom budsjettgjennomganger holder deltakere i våre programmer myndighetene ansvarlig. De sørger for eksempel for at skolebygg får det antall vinduer som det er bevilget midler til, og at standarden på de tjenestene myndighetene skal yte for lokalbefolkningen leveres.

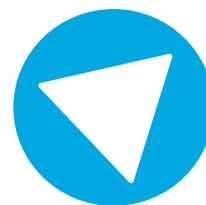
Globalaksjonen er KFUK-KFUMS årlige solidaritetsaksjon der barn, ungdom og voksne samler inn penger til KFUK- og KFUM-prosjekter i andre land som støtter unge menneskers kamp mot fattigdom. Du finner mye godt ressursmateriell med konkrete tips og metoder på www.kfuk-kfum.no/globalaksjonen

AKTIV DELTAKELSE – EN BORGERS GRUNNLEGGENDE RETTIGHETER

Den største andelen av verdens befolkning er unge mennesker. De er ikke morgendagen. De er i dag. Verden trenger unge mennesker som deltar aktivt og bryr seg om hva som skjer i samfunnet. Africa Alliance of YMCA kaller det *From Subject to Citizen (S2C)*. Fra et enkelt og enslig jeg til en deltagende borger. En borger som kan sine rettigheter. Rett til å stemme ved valg. Rett til rent vann, rett til å bli hørt, rett til skolegang. En borger som kan sin plikt. Stemme ved valg. Delta i samfunnet. Bidra. Ungdom går gjennom et flerårig program hvor de tilslutt ser på seg selv som en borger, som en aktiv deltaker i samfunnet som har muligheten og både kan og vil være med og forme sin egen framtid.

«Min kropp, min eiendom» er et viktig prinsipp for oss. Denne eiendomsretten er mangelvare for både jenter og gutter i flere av de landene vi har partnere. For enkelte jenter i Kenya venter en grusom opplevelse når de er på vei inn i sine ungdomsår. De risikerer å bli omskåret. Vi jobber for at denne tradisjonen skal erstattes av nye riter slik at disse jentene ikke blir lemlestet, men kan bli kvinner som har muligheten til å delta aktivt i samfunnet.

Kampanjetekst fra KFUK-KFUM Global

KFUK-KFUM
GLOBAL

STÅ OPP FOR ANDRE – S. 45

DET STORE SPRANGET (PETERS SANG) – S. 46

DAGEN ER KOMMET – S. 47

UT AV DET TOMME – S. 48

SISTE ORD ER IKKE SAGT – S. 49

NOE SOM ER NÅ – S. 50

(UTÅLMODIG SANG OM FNS MÅL FOR JORDA VÅR)

HVEM SKULLE TRO – S. 51

NÅR VI KOMMER TIL DIN KIRKE – S. 52

MED SOLOPPGANGENS VINGER – S. 53

STÅ OPP FOR ANDRE

T: Torbjørg Torp Nilssen, etter 1. Kor 12, 12–19

M: Hans Olav S. Baden

Vers

Stå opp for andre!
Riv murer ned!
Vi bygger fellesskap
Vi bygger fred

Refreng

For vi er – én kropp

Vi lever – ett liv

Og vi har – ett håp

Oppstandelse

Åååå

Rap

Kirka er en kropp med forskjellige lem
Samme hvem du er
Du er én av dem!

Alle har ett liv som vi lever nå
Alle har ett håp
som vi håper på

Alle har én ånd som vi puster med
Ånd og sjel og kropp
Det er én, to, tre!

Alle ting som lever skal en gang dø
Alle skal få spise av
livets brød

Alle skal stå opp på den siste dag
Lytter du, så hører du
hjerteslag

Refreng

DET STORE SPRANGET (PETERS SANG)

T: Torbjørg Torp Nilssen

M: Hans Olav S. Baden

Vers 1

Skulle ønske at jeg ikke var der,
at det aldri hadde skjedd
Lyset fra bålet ga lange skygger
Jeg var så redd,
sa jeg ikke kjente deg
Varmen fra bålet - varmet ikke meg

Pre-refreng

Er det over, hva nå?
Hva var det du så i meg
som du ville bygge på?
Hva var det du så?

Refreng

*Jeg vil ta det store spranget
Jeg vil legge ut fra land
Når det synes helt umulig
sier du - at alt går an*

*Jeg vil ta det store spranget
Jeg vil tro at det er håp
Når det synes helt umulig
sier du «reis deg og stå opp!»*

Vers 2

Skulle ønske at jeg hadde vært der,
at det skjedde igjen
Lyset fra bålet en dag på stranden
Min beste venn,
du vet at jeg elsker deg
Varmen fra bålet – varmer ennå meg

Pre-refreng

Er det over, hva nå?
Hva var det du så i meg
som du ville bygge på?
Hva var det du så?

Refreng

DAGEN ER KOMMET

T: Torbjørg Torp Nilssen

M: Hans Olav S. Baden

Vers 1

Av jordens støv og kildevann
skaper du en mann
Og med din pust så gir du liv
Det er det du som kan

Refreng

*Dagen er kommet
Vil vi be deg – la det skje!
La Ånden gi oss liv!
Vi vil be deg, Gud, om det!*

Vers 2

Når håp er ute, alt er mørkt
bryter lyset fram
Og med din pust så gir du liv
Det er det du som kan

Refreng

Vers 3

Din kirke er av mennesker
Brød og vin og vann
Og med din pust så gir du liv
Det er det du som kan

Refreng

UT AV DET TOMME

T: Torbjørg Torp Nilssen

M: Hans Olav S. Baden

Vers 1

Ut av det tomme og ut av en grav

Gloria, gloria

Ut av det tomme og ut av en grav

Gloria, gloria

Syng sanger om livet du ga!

Refreng

Bare du kan gjøre det

Bare du kan la det skje

Bare du kan gjøre det

Bare du

Vers 2

Ut av det tørre, der ingenting gror

Gloria, gloria

Ut av det tørre, der ingenting gror

Gloria, gloria

Send elver og vann på vår jord!

Refreng

Vers 3

Ut av det mørke og når vi har tapt

Gloria, gloria

Ut av det mørke og når vi har tapt

Gloria, gloria

Skap lys, slik du alltid har skapt!

Refreng

SISTE ORD ER IKKE SAGT

T: HoBaKLUZZ/Torbjörg Torp Nilssen

M: Hans Olav S. Baden

Vers 1

Noen trækker andre ned
Noen skaper ikke fred
Noen sier alltid at de alltid vet best
Noen blir holdt utenfor
Noen biter, noen slår
Noen deler ikke når de selv har fått mest

Refreng

*Si oss
at siste ord er ikke sagt
Si oss
at siste ord er ikke sagt
Si oss
at siste ord er ikke sagt
Si oss
at siste ord er ikke...*

Vers 2

Noen finner ikke hjem
Noen andre lurte dem
Noen hjelper ikke når en annen har falt
Noen sier vonde ord
Noen ler av det vi tror
Noen eier ingenting, og andre har alt

Bro (Talekor)

Vi er fanget i en takt
Siste ord er ikke sagt

Vers 3

Når vi ikke velger rett
Når vi feiler, rett og slett
Når vi ikke gjør det gode, det som gjør godt
Når vi faller er det én
som blir stående igjen,
som tar straffen som vi alle skulle fått

Refreng

NOE SOM ER NÅ

(UTÅLMODIG SANG OM FNS MÅL FOR JORDA VÅR)

T: Torbjørg Torp Nilssen

M: Hans Olav S. Baden

Vers 1

Èn – for at alle har nok til å dele og nok til å spise seg mett
To – for at barna får gå på en skole hvor alle får se og bli sett
Tre – for at alle har samme verdi og at jenter og gutter er topp
Fire – at barna som kommer til verden - skal vokse opp

Pre-refreng

Målene for jorda vår
har de voksne satt
Men tida går og går
nå vil vi rope at
Ååå

Refreng

*Vi er
stein i skoa,
rusk i øyet,
kjepper i et hjul
Vi er mange små,
vi er sikker på
det er noe som er nå*

Vers 2

Fem – for at alle som bærer på liv skal få bære så trygt det går an
Seks – for at syke får god medisin der de bor i en by eller land
Sju – for at alle skal passe på jorda og drikke av vann i en brønn
Åtte – at vi skal stå sammen for verden - det er vår bønn

Pre-refreng

Refreng

HVEM SKULLE TRO

T: Torbjørg Torp Nilssen, etter Luk 13, 18

M: Hans Olav S. Baden

Vers 1

Hvem skulle tro
at noe kunne bo
i et frø langt nede i jorda?
Hvem skulle tro
at Livet kunne bo
i et frø som er lite, men stort?

Refreng

*Strekker seg mot lyset
Spirer i din tid
Alle skal få se
et kjempedigert tre
Strekker seg mot lyset
Spirer i din tid
Alle skal få se
et kjempedigert tre
med vind og sol og regn og fugler i*

Vers 2

Hvem skulle tro
at noe kunne bo
i et frø langt inne i hjertet?
Hvem skulle tro
at Troen kunne bo
i et frø som er lite, men stort?

Refreng

NÅR VI KOMMER TIL DIN KIRKE

T: Torbjørg Torp Nilssen

M: Hans Olav S. Baden

Vers 1

Som et frø blir lagt i jorda
gir seg selv, og nye frø
vokser opp til fulle kornaks
som vi baker til et brød

Refreng

*Når vi kommer til din kirke
Når vi kommer til ditt bord
Tar imot det du vil gi oss
Brød og vin og ord*

Vers 2

Som en moden drueklase
varsomt presses og kan bli
til en nattverdvin, til glede
og til liv for oss, fordi

Refreng

Vers 3

Livet vinner over døden
i en nyoppstanden kropp
på den første påskedagen
-slik skal også vi stå opp

MED SOLOPPGANGENS VINGER

T: Torbjørg Torp Nilssen, etter Salmenes bok 139

M: Hans Olav S. Baden

Med soloppgangens vinger
kan jeg fly dit havet når
Da er du også der
Du er alle steder hvor jeg går

Du er ved min høyre
Du er ved min venstre
Du er alle steder hvor jeg går

Du er i det lyse
Du er i det mørke
Du er alle steder hvor jeg går

Du er i det høye
Du er i det lave
Du er alle steder hvor jeg går

Med soloppgangens vinger
kan jeg fly dit havet når
Da er du også der
Du er alle steder
Hvor jeg går

Norges KFUK-KFUM

KFUK-KFUM er en kristen barne- og ungdomsorganisasjon med over 18.000 medlemmer i 500 grupper over hele landet. Vi kjemper for unge menneskers rett til å leve og utvikle seg som hele mennesker med ånd, sjel og kropp. Vi bygger åpne, trygge fellesskap der unge mennesker deltar og har innflytelse.

Alle unge mennesker trenger å bli bekreftet, hørt og utfordret slik at de tør være seg selv og har mot til å stå opp for andre. Å være seg selv betyr at man kan delta uten å måtte gjøre seg til eller føle press på å prestere. Å stå opp for andre vil si å gjøre godt og kjempe for rettferdighet, der vi bor og i verden.

Vi mener Gud har skapt alle mennesker med samme verdi. Derfor er vi modige og kjemper for et rettferdig samfunn, lokalt og globalt, der alle barn og ungdom blir sett, hørt, utfordret og får vokse opp som hele mennesker.

Vår tilhørighet til verdens største kvinnebevegelse (YWCA) og verdens største ungdomsbevegelse (YMCA) gir oss styrke, og et stort og viktig nettverk med til sammen 83 millioner mennesker.

Alt vi gjør og formidler i KFUK-KFUM har sitt utspring i budskapet om Jesus Kristus og troen på en kjærlig og allmektig Gud som har skapt og elsker alt og alle. Alle unge mennesker trenger å bli bekreftet, hørt og utfordret. Verden trenger barn og unge som får vokse opp til sitt potensial.

Troen på at Gud og kjærligheten er sterkere enn all ondskap og død, gjør oss modige og inspirerer oss til å stå opp mot urett, lokalt og globalt.

www.kfuk-kfum.no

VÆR DEG SELV. STÅ OPP FOR ANDRE.

VÅRE VERDIER

ÅPEN

Alle som vil, kan delta hos oss uavhengig av kjønn, seksuell- og religiøs identitet, etnisitet og nasjonalitet

MODIG

Vi står opp mot urett og kjemper for at barn og ungdom skal bli sett og hørt, lokalt og globalt

UTVIKENDE

Vi gir unge mennesker mulighet til å utfolde seg, utvikle sine evner og egenskaper og påvirke framtiden

RETTFERDIG

Vi mener at Gud har skapt alle mennesker med lik verdi, og vi kjemper for en mer rettferdig verden

TRYGG

Vi skaper trygge fellesskap med ungt ansvar og voksent nærvær

STÅ OPP

– En barnemusikal for barn og tweens i barneskolealder om både oppstandelse og oppstand.

Jesus stod opp, Gud vil oppstandelse og i dag deler vi det store kallet: *Stå opp for andre!*

MANGE TIPS TIL BARNEGRUPPA

Hvordan kan vi jobbe med Stå opp i barnegruppa eller barnekoret?

Her finner du manus, gruppeaktiviteter, sceneforslag, andakter, sangtekster, artikler og mye mer!

En uvurderlig ressurs og hjelp for ledere, dirigenter og kirkeansatte.

MUSIKAL

Hør alle sangene fra Stå opp med noen av landets ypperste musikere og barn fra kfuk-kfum. Kjøp den til barnekoret, barnebarn eller fadderbarn. Bruk den på korøvelsen, barnerommet, eller i bilen!

Alle sangene i singback-versjon for øvelser og konserter med barnekoret. Alle sangene gjengitt med enkle tilrettelagte noter for barnekoret, eller til pianoet hjemme i stua, med notelinjer og besifring.

TROSOPPLÆRINGSTILTAK – STÅOPP.NO

På nettsiden www.ståopp.no finner du mange ressurser til trosopplæringstiltaket *Stå opp*. Les mer om hvordan man kan jobbe sammen om musikalarbeid og trosopplæringstiltak. Konkrete programtips, dansevideo, artikler og mye mer. Alt er gratis!

www.ståopp.no | www.kfuk-kfum.no/ståopp